

Høringsnotat

Endringer i folketrygdloven for å gjennomføre og synliggjøre konvensjon om trygdekoordinering mellom Island, Liechtenstein, Norge og Storbritannia og Nord-Irland i norsk rett

Utsendt: 03.07.2023

Høringsfrist: 24.08.2023

Innhold

Innhold.....	5
1 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn for høringsnotatet	5
1.2 Sammendrag.....	5
2 Overordnet om gjeldende trygdekoordinering med Storbritannia.....	6
2.1 Innledning	6
2.2 Separasjonsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia	6
2.3 Trianguleringsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og EU.....	6
2.4 Den bilaterale trygdeavtalen med tilleggsprotokoll om sykehjelp mellom Norge og Storbritannia.....	7
3 Overordnet om avtalene mellom Storbritannia og EU og mellom Storbritannia og Sveits	9
4 Konvensjonen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia.....	10
4.1 Innledning	10
4.1.1 Hoveddelen.....	11
4.1.2 Gjennomføringsdelen	13
4.1.3 De øvrige vedleggene.....	13
4.2 Alminnelige bestemmelser.....	14
4.2.1 Alminnelige bestemmelser i hoveddelen med vedlegg.....	14
4.2.2 Alminnelige bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg	21
4.3 Fastsettelse av hvilken lovgivning som skal gjelde.....	23
4.3.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om lovvalg	23
4.3.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen om lovvalg	25
4.4 Ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far.....	26
4.4.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far	26
4.4.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far	31
4.5 Ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom	34
4.5.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom	34

4.5.2	Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom	35
4.6	Gravferdshjelp	36
4.6.1	Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om gravferdshjelp	36
4.6.2	Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om gravferdshjelp ...	37
4.7	Ytelser ved uførhet	37
4.7.1	Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved uførhet	37
4.7.2	Bestemmelser i gjennomføringsdelen om ytelser ved uførhet	38
4.8	Alderspensjon og etterlattepensjon.....	38
4.8.1	Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om alderspensjon og etterlattepensjon	38
4.8.2	Bestemmelser i gjennomføringsdelen om alderspensjon og etterlattepensjon	40
4.9	Ytelser ved arbeidsløshet	41
4.9.1	Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved arbeidsløshet	41
4.9.2	Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om ytelser ved arbeidsløshet	42
4.10	Forskjellige bestemmelser	42
4.10.1	Forskjellige bestemmelser i hoveddelen.....	42
4.10.2	Forskjellige bestemmelser i gjennomføringsdelen.....	46
4.11	Overgangs- og sluttbestemmelser	49
4.11.1	Overgangs- og sluttbestemmelser i hoveddelen.....	49
4.11.2	Overgangs- og sluttbestemmelser i gjennomføringsdelen.....	50
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	51
5.1	Overordnet om de økonomiske og administrative konsekvensene	51
5.2	Ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far	52
5.2.1	Kontantytelser (sykepengar, arbeidsavklaringspengar, foreldrepengar).	52
5.2.2	Naturalytelser (helsetjenester)	53
5.2.3	Ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom.....	54
5.3	Gravferdshjelp	54
5.4	Ytelser ved uførhet	54
5.5	Alderspensjon og etterlattepensjon.....	54

5.6	Ytelser ved arbeidsløshet	54
6	Gjennomføring av konvensjonen i norsk rett	54
7	Avgift i situasjoner som omfattes av konvensjonen	55
8	Merknader til utkast til endringer i folketrygdloven.....	56
9	Utkast til endringer i folketrygdloven.....	57

Innhold

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for høringsnotatet

I høringsnotatet foreslår Arbeids- og inkluderingsdepartementet, i samråd med Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og familiedepartementet, endringer i folketrygdloven som følge av at det er inngått en konvensjon mellom EØS/EFTA-statene Island, Liechtenstein og Norge, og Storbritannia om koordinering av trygdeordninger. Konvensjonen vil langt på vei erstatte dagens bilaterale trygdeavtale mellom Norge og Storbritannia, og den vil sammen med separasjonsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia regulere trygdekoordineringen mellom Norge og Storbritannia.

For å gjennomføre konvensjonen i norsk rett, foreslås folketrygdloven § 1-3 b første ledd endret, ved at konvensjonen blir ført opp som et nytt punkt i listen over flernasjonale avtaler med betydning for trygdekoordinering som gjelder som norsk lov.

Konvensjonen kan ikke tre i kraft for Norges del, dersom slik lovendring ikke blir vedtatt.

Videre forutsetter konvensjonen at plikten til å betale avgifter framgår av internretten i den statens lovgivning som kommer til anvendelse på det aktuelle forholdet. Det foreslås derfor å fastsette en internrettslig hjemmel for avgiftsplikt i folketrygdloven § 23-4, for situasjoner som omfattes av konvensjonen.

Siden gjennomføringen av konvensjonen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia nødvendiggjør lovendringer og har økonomiske konsekvenser, anses konvensjonen som en sak av særlig stor viktighet. Stortingets samtykke er derfor nødvendig for ratifikasjon av konvensjonen, se Grunnloven § 26 andre ledd.

Konvensjonen i engelsk originaltekst følger som vedlegg til høringsnotatet.

1.2 Sammendrag

I kapittel 2 gjøres det nærmere rede for dagens trygdekoordinering mellom Norge og Storbritannia, herunder den bilaterale trygdeavtalen, separasjonsavtalen og trianguleringsavtalen.

I kapittel 3 gis det en overordnet redegjørelse for avtalene mellom Storbritannia og EU og mellom Storbritannia og Sveits.

I kapittel 4 gis det en generell beskrivelse av konvensjonens innhold. Strukturen følger konvensjonens oppbygning, og kapitlene i hoveddelen omtales, i den utstrekning det er mulig, sammen med de tilhørende delene i gjennomføringsdelen og de øvrige vedleggene.

I kapittel 5 gis det en oversikt over de økonomiske og administrative konsekvensene av konvensjonen.

I kapittel 6 foreslås det en endring i folketrygdloven § 1-3 b som følge av inngåelse av konvensjonen. Lovforslaget innebærer at konvensjonen vil gjelde som norsk lov. Det foreslås også at det gis en internrettslig hjemmel for avgiftsplikt i folketrygdloven § 23-4, for situasjoner som omfattes av konvensjonen.

2 Overordnet om gjeldende trygdekoordinering med Storbritannia

2.1 Innledning

Etter Storbritannias uttreden av EU/EØS reguleres trygdekoordineringen mellom Norge og Storbritannia gjennom to separate avtaler, separasjonsavtalen (se punkt 2.2) og en bilateral trygdeavtale (se punkt 2.4). Disse avtalene har ulik personkrets og ulikt materielt innhold. Som en følge av separasjonsavtalen er det inngått en avtale mellom EU og EØS/EFTA-statene om trygdekoordinering for britiske statsborgere, såkalt triangulering, som kompletterer separasjonsavtalen (se punkt 2.3). I forbindelse med utmeldingsavtalen er det inngått en tilsvarende avtale mellom EU og Storbritannia for EØS/EFTA-borgere (se punkt 2.3).

2.2 Separasjonsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia

Separasjonsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia ble inngått i forbindelse med Storbritannias uttreden av EU/EØS. Avtalen gjelder for borgere av EØS/EFTA-statene og Storbritannia som har benyttet seg av retten til fri bevegelighet før utløpet av overgangsperioden for Storbritannias uttreden av EU/EØS, det vil si 31. desember 2020. Avtalen speiler trygdedelen av utmeldingsavtalen mellom Storbritannia og EU, og sikrer videreføring av opparbeidede trygderettigheter, herunder rett til helsetjenester. For å oppnå dette, viderefører avtalen i hovedsak bestemmelsene i forordning 883/2004 (trygdeforordningen) uendret for de som hadde opptjent rettigheter før overgangsperiodens utløp 31. desember 2020. For nærmere omtale av separasjonsavtalen vises det til Prop. 10 LS (2020–2021).

2.3 Trianguleringsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og EU

Separasjonsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia speilet i hovedsak utmeldingsavtalen mellom Storbritannia og EU. På trygdekoordineringsområdet fikk man da to separate avtaler som skulle regulere det som tidligere ble regulert gjennom EØS-avtalens trygdekoordineringsdel, og personer som hadde beveget seg mellom Storbritannia, en EU-stat og en EØS/EFTA-stat, ville i noen tilfeller risikere ikke å være omfattet av noen av avtalene.

Separasjonsavtalen artikkel 32 gir regler om EUs unionsborgere. Disse skal også omfattes av trygdekoordineringsdelen under forutsetning av at EU og Storbritannia og EØS/EFTA-

statene og EU inngår hver sin avtale som gir tilsvarende rettigheter til henholdsvis borgere av EØS/EFTA-statene og britiske borgere. Både avtalen mellom EU og Storbritannia og avtalen mellom EU og EØS/EFTA-statene (triangleringsavtalen) ble derfor inngått som en følge av Storbritannias uttreden av EU og EØS. Den korresponderende bestemmelsen i utmeldingsavtalen står i artikkel 33.

Triangleringsavtalen gjelder altså rettsstillingen til personer som har hatt tilknytning til Storbritannia, en EU-stat og en EØS/EFTA-stat. Avtalen er i sin helhet tatt inn i EØS-avtalen vedlegg VI kapittel III og er inkorporert i norsk rett. For norske borgere som beveger seg mellom Storbritannia, en EU-stat og en EØS/EFTA-stat, vil det imidlertid være avtalen mellom EU og Storbritannia som sikrer at opptjente rettigheter ikke går tapt.

Samlet sikrer separasjonsavtalen, og de to avtalene som kompletterer den, rettighetene til statsborgere i alle EØS-statene og i Storbritannia.

2.4 Den bilaterale trygdeavtalen med tilleggsprotokoll om sykehjelp mellom Norge og Storbritannia

Norge og Storbritannia inngikk i 1957 en bilateral trygdeavtale. Avtalen ble revidert i 1990, da med en tilleggsprotokoll om sykehjelp (sykehjelpsprotokollen).

Avtalens geografiske virkeområde omfatter partenes territorier. For Norges del betyr dette at Svalbard er omfattet. For Storbritannia er i tillegg kronbesittelsene Jersey og Isle of Man omfattet.

I forbindelse med Norges tilslutning til EØS, ble det ved brevvekslingsavtale av 5. november 1992 enighet mellom Norge og Storbritannia om at trygdeavtalen skulle opphøre å gjelde for personer som var omfattet av forordning 1408/71, hvilket var forløperen til forordning 883/2004. Trygdeavtalen har etter dette stort sett fått anvendelse på sokkelarbeidere og tredjelandsborgere, det vil si personer som ikke er borgere av en EØS-stat, og i forhold til Jersey og Isle of Man. Sykehjelpsprotokollen ble eksplisitt unntatt fra denne suspensjonen. Protokollen har imidlertid i praksis hatt liten betydning så lenge Storbritannia var med i EU og EØS, siden den gir mer begrensede rettigheter til helsetjenester enn det som følger av forordning 883/2004 og tidligere forordning 1408/71.

Ved brevvekslingsavtale av 7. desember 2020 kom Norge og Storbritannia til enighet om fortsatt anvendelse av trygdeavtalen fra 1990, herunder sykehjelpsprotokollen.

Det var behov for tilpasninger ettersom avtalen var gammel og ikke reflekterte dagens trygdeordninger verken i Storbritannia eller Norge. Statene ble derfor enige om å gjøre nødvendige tilpasninger i avtalen, slik at det ble mulig å anvende den på dagens nasjonale regelverk. Brevvekslingsavtalen trådte i kraft 1. januar 2021 og omfatter i tillegg til tredjelandsborgere de som har beveget seg mellom statene etter utløpet av overgangsperioden for Storbritannias uttreden av EU og EØS. Sykehjelpsprotokollen omfatter imidlertid bare norske og britiske borgere. Den bilaterale trygdeavtalen og sykehjelpsprotokollen gir generelt mer begrensede rettigheter til ytelser enn separasjonsavtalen.

Avtalen inneholder bestemmelser om lovvalg, sykepenger, foreldrepenger, rehabiliteringsytelser, arbeidsløshetsytelser, uføretrygd, alderspensjon, gjenlevendepensjon, barnepensjon, barnetrygd og gravferdsstønad. Den inneholder imidlertid ikke bestemmelser om kontantstøtte. De mest omfattende bestemmelsene finnes på lovvalgsområdet og pensjonsområdet.

Det ble ikke gjort endringer i lovvalgsreglene, slik at avtalen fremdeles kan anvendes blant annet ved utsendelse av arbeidstakere, både på sokkelen og til fastlandet.

For alderspensjon og pensjon til gjenlevende ektefelle er avtalen modernisert, slik at det er mulig å anvende bestemmelsene på dagens norske regelverk, og avtalen inneholder bestemmelser om sammenlegging, beregning og eksport.

Bestemmelsene om lovvalg, alderspensjon og etterlattepensjon anvendes mellom Storbritannia, Nord-Irland, øyene Jersey og Man og Norge.

Avtalens bestemmelse om grunn- og hjelpestønad ble opphevet.

Bestemmelsene om eksport av ytelser og bestemmelsene om sammenlegging av medlemskapsperioder for å gi rett til ytelser, er begrenset til å gjelde alderspensjon og pensjon til gjenlevende ektefelle.

For barnepensjon, sykepenger, arbeidsavklaringspenger, foreldrepenger, ytelser ved arbeidsløshet, uføretrygd, yrkesskade og barnetrygd kommer avtalen ikke lenger til anvendelse mellom "fastlands"-Storbritannia og Norge, men skal bare anvendes mellom Norge og øyene Jersey og Man. De materielle bestemmelsene har ikke det samme omfanget som bestemmelsene for alderspensjon og pensjon til gjenlevende ektefelle. For barnepensjon finnes det en rett til sammenlegging og eksportregler. For sykepenger, arbeidsavklaringspenger, dagpenger og foreldrepenger inneholder avtalen bestemmelser om sammenlegging av opptjeningsperioder. For sykepenger og foreldrepenger finnes det i tillegg eksportbestemmelser. For uføretrygd finnes en sammenleggingsbestemmelse samt enkelte beregningsregler. For yrkesskade finnes det bestemmelser om likebehandling og eventuell yrkesskade etter to staters lovgivning. For barnetrygd inneholder avtalen likebehandlingsregler og regulering av sammenfallende rettigheter. Avtalens bestemmelser om gravferdsstønad kommer bare til anvendelse i forholdet mellom Norge og Jersey og inneholder bestemmelser om sammenlegging og likebehandling.

Sykehjelpsprotokollen utgjør en integrert del av trygdeavtalen. Formålet med protokollen er å sikre gjensidig rett til «omgående sykehjelp» for avtalestatenes borgere under midlertidig opphold på den andre statens territorium. Protokollen har snevrere personkrets og materielt virkeområde enn separasjonsavtalen og den nye konvensjonen, men et videre geografisk virkeområde, ved at den også gjelder for Svalbard og øyene Jersey og Man. Protokollen får anvendelse for norske og britiske borgere som er bosatt på den ene av avtalestatenes territorium og som oppholder seg midlertidig på den andre avtalestatens territorium. Protokollen omfatter også norske og britiske borgere som oppholder seg midlertidig i Storbritannia og som er medlemmer i folketrygden med rett til stønad ved helsetjenester etter folketrygdloven, uten å være bosatt i Norge.

Etter sykehjelpsprotokollen er det et vilkår at de aktuelle personene under midlertidig opphold på den andre avtalestatens territorium «er i en tilstand som gjør det nødvendig at de uten opphold får slik sykehjelp som deres tilstand krever». Uttrykket «sykehjelp» i protokollen var opprinnelig definert som ytelser etter kapittel 2 i folketrygdloven av 1966, som tilsvarer kapittel 5 i folketrygdloven av 1997. Ved brevvekslingsavtalen av 7. desember 2020 ble dette endret til «sykehjelp som fullstendig eller delvis finansieres av det offentlige i samsvar med gjeldende lovgivning i Norge», uten at det innebærer noen realitetsendring. Retten til helsehjelp må dokumenteres ved å framvise pass. I motsetning til separasjonsavtalen og den nye konvensjonen, gjelder protokollen som hovedregel ikke for norske og britiske borgere som reiser til den andre avtalestaten for å motta planlagt behandling. Protokollen har bestemmelser om gjensidig og fullstendig refusjonsavkall, noe som innebærer at utgifter til helsetjenester dekkes av hver av avtalestatene uten at det foretas et etterfølgende landoppgjør. Etter separasjonsavtalen er det kun delvis refusjonsavkall. Det vises til omtalen av artikkel 36 i hoveddelen av den nye konvensjonen under punkt 4.4.1.

3 Overordnet om avtalene mellom Storbritannia og EU og mellom Storbritannia og Sveits

Da Storbritannia gikk ut av EU, framforhandlet EU og Storbritannia en utmeldingsavtale som inneholdt bestemmelser om trygdekoordinering. Avtalen gjelder for borgere av EU-statene og Storbritannia som har benyttet seg av retten til fri bevegelighet før utløpet av overgangsperioden for Storbritannias uttreden av EU, det vil si 31. desember 2020. Avtalen sikrer videreføring av opparbeidede trygderettigheter, herunder rett til helsetjenester. For å oppnå dette, viderefører avtalen i hovedsak bestemmelsene i forordning 883/2004 (trygdeforordningen) uendret for de som hadde opptjent rettigheter før utløpet av overgangsperioden. Avtalen regulerte imidlertid ikke trygdekoordinering for personer som først beveger seg mellom EU og Storbritannia etter Storbritannias uttreden.

EU og Storbritannia ble 24. desember 2020 enige om en handels- og samarbeidsavtale. Som en del av denne avtalen finnes en protokoll om trygdekoordinering. Protokollen er, som utmeldingsavtalens bestemmelser om trygdekoordinering, i stor grad basert på bestemmelsene i trygdeforordningen og den tilhørende gjennomføringsforordningen. Avtalen er en «slanket versjon» av trygdeforordningen og gjennomføringsforordningen. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at den ikke inneholder bestemmelser om familieytelser, og for uføreytelser og ytelser ved arbeidsløshet åpner den i hovedsak bare for sammenlegging for å oppnå rett til ytelsene.

På samme måte som EU og Storbritannia framforhandlet en utmeldingsavtale og EØS/EFTA-statene og Storbritannia framforhandlet en separasjonsavtale, kom Sveits og Storbritannia til enighet om en avtale som skulle sikre borgernes rettigheter ved Storbritannias uttreden av EU (og av avtalen om fri bevegelighet mellom Sveits og EU). Avtalen var basert på trygdekoordineringsbestemmelsene i utmeldingsavtalen.

Videre kom Sveits og Storbritannia 9. september 2021 til enighet om en ny trygdekoordineringsavtale som erstatter en gammel bilateral avtale, og som har som formål

å sikre framtidig koordinering av trygdeytelser mellom de to statene. Avtalen kommer til anvendelse for personer som først beveger seg mellom de to statene etter utløpet av overgangsperioden 31. desember 2020. I påvente av endelig ratifikasjon, har avtalen blitt anvendt midlertidig fra 1. november 2021. Avtalen bygger, som konvensjonen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia, på trygdekoordineringsbestemmelsene i handels og samarbeidsavtalen mellom EU og Storbritannia, og inneholder i all hovedsak de samme bestemmelsene, og de samme innstrammingene, det vil si for familieytelser, uføreytelser og ytelser ved arbeidsledighet.

4 Konvensjonen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia

4.1 Innledning

EØS/EFTA-statene Island, Liechtenstein og Norge har inngått en konvensjon om trygdekoordinering med Storbritannia. Konvensjonen er basert på trygdekoordineringsbestemmelsene, herunder en protokoll om trygdekoordinering, i handels- og samarbeidsavtalen som ble inngått mellom EU og Storbritannia 24. desember 2020. Utgangspunktet for forhandlingene mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia var å speile denne i størst mulig grad, slik at tilnærmet det samme regelverket vil gjelde i hele EØS samt Storbritannia.

Selv om trygdekoordineringsprotokollen i handels- og samarbeidsavtalen, og således også den nye konvensjonen med Storbritannia, i stor grad bygger på trygdeforordningen og den tilhørende gjennomføringsforordningen, er denne å anse som en selvstendig konvensjon som skal tolkes og anvendes uavhengig av trygdeforordningen og rettsutviklingen i EU/EØS. Blant annet for å sikre lik tolkning og anvendelse vil det bli opprettet en blandet administrativ komité.

Separasjonsavtalen vil fremdeles komme til anvendelse for personer som er omfattet av personkretsen, mens den nye konvensjonen langt på vei vil erstatte dagens bilaterale trygdeavtale mellom Norge og Storbritannia. Den bilaterale avtalen vil imidlertid fremdeles komme til anvendelse mellom Norge og øyene Jersey og Man, se punkt 4.1.1.1.

Konvensjonen består av en hoveddel, som inneholder de materielle bestemmelsene. I tillegg finnes det sju vedlegg, der vedlegg 1 er gjennomføringsdelen med tillegg og vedleggene 2 til 7 inneholder materielle presiseringer til konvensjonen. Beskrivelsen av bestemmelsene nedenfor i punktene 4.2 til 4.11 følger inndelingen i avdelinger og kapitler i hoveddelen og gjennomføringsdelen, som i hovedsak samsvarer tematisk, slik at disse bestemmelsene i utgangspunktet behandles i parallell. Det vil imidlertid være noen avvik fra det tematiske samsvaret, men av hensyn til strukturen i omtalen omtales disse bestemmelsene også der de er plassert i henhold til konvensjonens tematikk.

4.1.1 Hoveddelen

Hoveddelen er delt i fem avdelinger, som omhandler alminnelige, generelle bestemmelser, lovvalg, de enkelte ytelsesområdene samt forskjellige bestemmelser blant annet om personvern, forholdet til andre avtaler, tvisteløsningsbestemmelser, opprettelse av en blandet administrativ komité med mer. Fordi utgangspunktet for forhandlingene i størst mulig grad var å speile trygdekoordineringsdelen av handels- og samarbeidsavtalen mellom EU og Storbritannia, omfatter konvensjonen flere ytelser enn det som er vanlig i Norges bilaterale avtaler.

4.1.1.1 Geografisk virkeområde

For Norges del omfattes Norges territorium av konvensjonens geografiske virkeområde, men med uttrykkelig unntak for Svalbard og Jan Mayen. For Island og Liechtenstein er det deres territorier som er omfattet. For Storbritannia er verken Gibraltar eller øyene Jersey og Man omfattet.

Videre har Storbritannia og Norge kommet til enighet om at bestemmelsene om lovvalg for personer som arbeider på kontinentalsokkelen, som i dag finnes i den bilaterale avtalen, skal inkluderes. Dette ble gjort slik at dagens bilaterale avtale bare får anvendelse på øyene Jersey og Man.

4.1.1.2 Personelt virkeområde

Avtalen mellom EU og Storbritannia er ikke begrenset til en bestemt personkrets, men inkluderer også personer som ikke er EU-borgere eller britiske borgere. Norske borgere er således inkludert i det personelle virkeområdet til avtalen. Avtalen gjelder, i likhet med separasjonsavtalen og EØS-avtalen, også for statsløse og flyktninger.

EØS/EFTA-statene og Storbritannia har kommet til enighet om at heller ikke den nye konvensjonen skal begrenses til en bestemt personkrets, slik at den inkluderer tredjelandsborgere. Konvensjonen omfatter på denne bakgrunn personer som har eller har hatt trygdeopptjening i Storbritannia og minst en av EØS/EFTA-statene og deres familiemedlemmer.

4.1.1.3 Materielt virkeområde

Konvensjonen inneholder bestemmelser om de fleste trygdeytelsene: sykepenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, alderspensjon, etterlattepensjon, foreldrepenger, yrkesskade, gravferdsstønad, dagpenger, hjelpemidler og stønad ved helsetjenester. Det er enkelte ytelser som ikke omfattes av konvensjonen. De viktigste er barnetrygd, kontantstøtte, stønad til enslige forsørgere, grunnstønad, hjelpestønad, omsorgspenger, pleiepenger, opplæringspenger, engangsstønad ved fødsel og adopsjon og bidragsforskott. Uføretrygd etter folketrygdloven § 12-13 tredje ledd om uføretrygd til unge uføre, tjenestepensjoner, tidligpensjoner og supplerende stønad til personer med kort botid i Norge er heller ikke omfattet.

Nedenfor gis en kort oversikt over konvensjonens materielle virkeområde:

Kontantytelser ved sykdom samt ytelser ved svangerskap og fødsel (sykepenger, arbeidsavklaringspenger og foreldrepenger)

Sykepenger og foreldrepenger utbetales som hovedregel fra arbeidsstaten, og det er blant annet gitt bestemmelser om sammenlegging for å fylle kravet til forutgående perioder og beregning av ytelsen. Konvensjonen utvider adgangen til å utbetale sykepenger og foreldrepenger til personer som bor eller oppholder seg i Storbritannia ut over det som følger av folketrygdlovens bestemmelser.

For arbeidsavklaringspenger er det gitt bestemmelser om sammenlegging for å fylle kravet til forutgående perioder. Arbeidsavklaringspenger er imidlertid unntatt fra konvensjonens eksportbestemmelser, og ytelsen kan således bare utbetales i Storbritannia dersom folketrygdlovens vilkår for utbetaling utenfor Norge er oppfylt.

Naturalytelser ved sykdom (helsetjenester og enkelte hjelpemidler)

Konvensjonen regulerer rett til naturalytelser ved sykdom for medlemmer av en trygdeordning og deres familiemedlemmer som omfattes av konvensjonen. Helsetjenester og enkelte hjelpemidler anses som naturalytelser og er omfattet av konvensjonen.

Konvensjonen inneholder bestemmelser om blant annet rett til helsetjenester og hjelpemidler for personer som bor i en stat og arbeider i en annen.

Konvensjonen regulerer også rett til helsehjelp som blir nødvendig under midlertidig opphold i en annen stat enn den kompetente staten, samt rett til å få tillatelse fra den kompetente staten til å reise til en annen stat for å motta planlagt behandling der. Videre har konvensjonen særregler om rett til helsetjenester for pensjonister og deres familiemedlemmer.

Uføretrygd

Konvensjonen inneholder bestemmelser om sammenlegging av opptjeningsperioder for å fylle kravet til forutgående medlemskap for å få rett til ytelsen. Det er et krav for å kunne benytte sammenlegging etter konvensjonen at vedkommende har minst ett års opptjening i Norge før uføretidspunktet. Konvensjonen inneholder ikke egne beregningsregler for uføretrygd, og utvider ikke eksportadgangen utover det som framgår av norsk lovgivning. Beregning og eventuell eksport må derfor vurderes på grunnlag av folketrygdlovens bestemmelser.

Alderspensjon

For alderspensjon inneholder konvensjonen bestemmelser om sammenlegging av opptjeningsperioder for å fylle kravet til forutgående trygdetid. Videre inneholder den egne beregningsregler, men for Norges del skal alderspensjon kun beregnes etter folketrygdlovens bestemmelser. Videre utvider konvensjonen eksportadgangen ut over det som følger av folketrygdlovens bestemmelser.

Etterlattepensjon

For etterlattepensjon, det vil si ytelse til gjenlevende ektefelle og barn, inneholder konvensjonen bestemmelser om sammenlegging av opptjeningsperioder for å fylle kravet til forutgående trygdetid. Videre inneholder den egne beregningsregler som bygger på pro rata-prinsippet. Det skal således gis delpensjoner basert på opptjeningstidens lengde i de

aktuelle statene. Videre utvider konvensjonen eksportadgangen ut over det som følger av folketrygdlovens bestemmelser.

Yrkesskade

Konvensjonen inneholder bestemmelser om yrkesskade og yrkessykdommer. En arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende er i utgangspunktet omfattet av lovgivning i den staten vedkommende arbeider, og vedkommende har rett til yrkesskadeytelser fra denne staten.

Gravferdsstønad

Stønader ved gravferd er omfattet av konvensjonen, noen som innebærer at slike stønader betales av kompetent stat selv om en person eller hans/hennes familiemedlemmer dør i en annen stat.

Dagpenger

Konvensjonen inneholder en bestemmelse om sammenlegging av opptjeningsperioder for å oppnå rett til ytelse. I tillegg er det en bestemmelse om beregning av dagpengegrunnlaget. Konvensjonen inneholder imidlertid ikke bestemmelser om eksport av dagpenger.

4.1.1.4 Lovvalg

Konvensjonen inneholder bestemmelser om lovvalg, det vil si hvilken trygdlovgivning man skal være underlagt. Utgangspunktet er at man er underlagt trygdlovgivningen i den staten man arbeider, og for ikke-yrkesaktive er hovedregelen at de er underlagt trygdlovgivningen i den staten de er bosatt. Det er imidlertid fastsatt særregler for ulike tilfeller, samt en generell unntaksbestemmelse. Konvensjonen inneholder også bestemmelser om lovvalg for sokkelarbeidere.

4.1.2 Gjennomføringsdelen

Gjennomføringsdelen ligger som vedlegg 1 til konvensjonen og inneholder bestemmelser som regulerer den praktiske gjennomføringen av konvensjonen. Den er delt i fem avdelinger som i all hovedsak følger inndelingen i hoveddelen.

Det er to tillegg til gjennomføringsdelen som regulerer detaljer på helsetjenesteområdet. Tillegg 1 stiller krav til innhold og tekniske spesifikasjoner av rettighetsdokumenter som skal dokumentere rett til nødvendig helsehjelp under midlertidig opphold i en annen stat enn den kompetente staten. Tillegg 2 inneholder en oppstilling av stater (Norge og Storbritannia) som krever refusjon basert på faste beløp (rund sum).

4.1.3 De øvrige vedleggene

I tillegg til gjennomføringsdelen er det seks andre vedlegg til konvensjonen. Vedlegg 2 del 1 inneholder en oversikt over såkalte ikke-avgiftsbaserte kontantytelser som ikke er omfattet av konvensjonen. For Norges del gjelder dette uføretrygd etter folketrygdloven § 12-13 tredje ledd om uføretrygd til unge uføre og ytelser til etterlatte etter personer som dør før fylte 26 år, jf. folketrygdloven § 17-3 tredje ledd og § 18-2 tredje ledd, og for slike ytelser når de går over til alderspensjon samt lov om supplerende stønad til personer med

kort botid i Norge. Vedlegg 2 del 2 inneholder langtids pleieytelser som ikke er omfattet. For Norges del gjelder dette grunnstønad, hjelpestønad, omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger. I vedlegg 3 kan retten til naturalytelser fra kompetent stat for familiemedlemmer til grensearbeidere begrenses. Norge er ført opp i vedlegget. I vedlegg 4 åpnes det for at det kan gis flere rettigheter for pensjonister som reiser tilbake til den kompetente staten. Norge er ikke ført opp i vedlegget.

Vedlegg 5 gir en oversikt over tilfeller der pro rata-beregning etter hoveddelen ikke kommer til anvendelse. I del 1 er det en oversikt over tilfeller der pro rata-beregning ikke skal gjøres etter hoveddelen artikkel 51 nr. 4. For Norges del gjelder dette alle alderspensjoner. I del 2 gis en oversikt over tilfeller der hoveddelen artikkel 51 nr. 5 kommer til anvendelse, for Norges del alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20 og tilleggssytelsene etter kapittel 17. I vedlegg 6 gis en oversikt over ytelser og avtaler som åpner for anvendelse av hoveddelen artikkel 53. Norge har ingen oppføringer i vedlegget.

Vedlegg 7 inneholder særlige bestemmelser om anvendelsen av konvensjonen. Norge har seks oppføringer i vedlegget. Av nr. 1 framgår at folketrygdlovens bestemmelser om overkompensasjon i tilleggspensjonen for personer født før 1937 kommer til anvendelse på visse betingelser. Av nr. 2 framgår at det kreves minst ett års opptjening i Norge før uføretidspunktet for at bestemmelsen i hoveddelen artikkel 10 om sammenlegging av perioder kan anvendes. Av nr. 3 framgår at personer som aldri har vært yrkesaktive, vil få rett til en norsk pensjonsminsteytelse bare dersom de har vært permanent bosatt i Norge i minst fem år før stønadstilfellets inntreden. Dette gjelder ikke familiemedlemmer til yrkesaktive samt studenter og deres familiemedlemmer. Av nr. 4 framgår at konvensjonens bestemmelser om eksport av kontantytelser ved sykdom ikke kommer til anvendelse for arbeidsavklaringspenger. I nr. 5 kommer det fram at konvensjonens bestemmelser om eksport av kontantytelser ved sykdom ikke kommer til anvendelse for engangsstønad ved fødsel utenfor institusjon. Av nr. 6 følger at konvensjonens bestemmelser om eksport ikke kommer til anvendelse for folketrygdlovens særskilte bestemmelser for flyktninger. Disse bestemmelsene ble opphevet med virkning fra 1. januar 2021, men på grunn av overgangsbestemmelsene vil det fremdeles finnes personer som mottar ytelser etter disse bestemmelsene.

4.2 Alminnelige bestemmelser

4.2.1 Alminnelige bestemmelser i hoveddelen med vedlegg

Artikkel 1 – definisjoner: Bestemmelsen inneholder definisjoner av begreper som er brukt i hoveddelen av konvensjonen.

Artikkel 1 (a) inneholder en definisjon av «1983 konvensjonen». Med dette refereres til den bilaterale trygdeavtalen mellom Island og Storbritannia og Nord-Irland av 25. august 1983.

Artikkel 1 (b) inneholder en definisjon av «1990 konvensjonen». Med dette refereres til den bilaterale trygdeavtalen mellom Norge og Storbritannia og Nord-Irland av 19. juni 1990.

Artikkel 1 (c) definerer begrepet «lønnet arbeid» som enhver aktivitet eller tilsvarende beskjeftigelse som betraktes som lønnet arbeid etter trygdlovgivningen i staten der denne aktiviteten eller tilsvarende beskjeftigelse finner sted.

Artikkel 1 (d) definerer begrepet «selvstendig virksomhet» som enhver aktivitet eller tilsvarende beskjeftigelse som betraktes som selvstendig virksomhet etter trygdlovgivningen i staten der denne aktiviteten eller tilsvarende beskjeftigelse finner sted.

Artikkel 1 (e) definerer begrepet «aktivitet på kontinentalsokkelen» som aktivitet på kontinentalsokkelen i forbindelse med leting etter eller utvinning av olje, gass eller andre naturressurser.

Artikkel 1 (f) inneholder en definisjon av «tjenester ved assistert befruktning». Slike tjenester er unntatt fra konvensjonens virkeområde, jf. artikkel 6 nr. 5 (e). Med tjenester ved assistert befruktning menes i konvensjonen alle medisinske, kirurgiske eller obstetriske tjenester gitt med det formål å bistå en person med å bære fram et barn. Definisjonen og unntaket omfatter ikke andre helsetjenester som ytes til gravide under et svangerskap.

Artikkel 1 (g) definerer begrepet «naturalytelser». Med naturalytelser menes ved anvendelse av kapittel 1 i del III naturalytelser i henhold til en stats lovgivning med sikte på å levere, gjøre tilgjengelig, betale direkte eller refundere utgifter til legehjelp og legemidler samt tjenester knyttet til legehjelpen. Det vil si helsetjenester og enkelte hjelpemidler. Ved anvendelse av kapittel 2 i del III menes alle naturalytelser knyttet til yrkesskader og yrkessykdommer i henhold til en stats ordninger for disse ytelsene.

Artikkel 1 (h) definerer begrepet «tjenestemann». Dette er en person som anses som tjenestemann eller som er sidestilt med tjenestemenn av staten som forvaltningen han/hun er ansatt i, er underlagt.

Artikkel 1 (i) inneholder en definisjon av «kompetent myndighet». Slik myndighet skal for hver enkelt stat være den eller de statsrådene eller annen tilsvarende myndighet som har ansvar for trygdeordninger i hele eller deler av den berørte staten.

Artikkel 1 (j) inneholder en definisjon av «kompetent institusjon». En slik institusjon vil blant annet være institusjonen der den berørte personen er trygdedekket på det tidspunktet det søkes om en ytelse.

Artikkel 1 (k) inneholder definisjonen av «kompetent stat», som vil være staten der den kompetente institusjonen ligger.

Artikkel 1 (l) inneholder en definisjon av «kontinentalsokkel». Avtalen regulerer bare arbeid på britisk og norsk kontinentalsokkel, og definisjonen av kontinentalsokkel er noe ulik for Storbritannia og Norge.

Artikkel 1 (m) definerer begrepet «gravferdshjelp» som en engangsutbetaling ved dødsfall, med unntak av engangsytelser som omhandlet i bokstav (ff).

Artikkel 1 (n) inneholder en definisjon av «EØS EFTA separasjonsavtalen». Med dette menes avtale om ordninger mellom Island, Liechtenstein, Norge og Storbritannia som følge av Storbritannias uttreden fra Den europeiske union, EØS-avtalen og andre avtaler og til

deltakelse i EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av avtale mellom EU og EØS/EFTA-statene om trygdekoordinering for britiske statsborgere (separasjonsavtalen).

Artikkel 1 (o) inneholder definisjoner av «EØS EFTA stat» og «EØS EFTA stater», som betyr Island, Liechtenstein og/eller Norge.

Artikkel 1 (p) definerer begrepet «elektronisk utveksling» som et system for utveksling av informasjon på trygdeområdet ved bruk av elektroniske hjelpemidler.

Artikkel 1 (q) definerer begrepet «familieytelser» som alle kontant- eller naturalytelser til dekning av familieutgifter.

Artikkel 1 (r) definerer begrepet «grensearbeider» som en person som utfører lønnet arbeid eller driver selvstendig virksomhet i en stat og er bosatt i en annen stat, som han/hun som regel reiser tilbake til daglig eller minst en gang i uken.

Artikkel 1 (s) inneholder en definisjon av «hjemmebase». Med dette menes det stedet der et medlem av en flybesetning normalt begynner og avslutter tjenesten og der arbeidsgiver ikke er ansvarlig for innkvartering/overnatting.

Artikkel 1 (t) definerer begrepet «institusjon» som det organet eller den myndigheten som har ansvar for anvendelsen av hele eller deler av lovgivningen, slik dette er definert i artikkel 1 (y), i hver enkelt stat.

Artikkel 1 (u) definerer «institusjonen på bostedet» og «institusjonen på oppholdsstedet» som henholdsvis den institusjonen som er ansvarlig for å gi ytelser på stedet der den berørte personen er bosatt, og den institusjonen som er ansvarlig for å gi ytelser på stedet der den berørte personen oppholder seg, i samsvar med den lovgivningen som institusjonen anvender, eller dersom en slik institusjon ikke finnes, den institusjonen som er utpekt av den kompetente myndigheten i den berørte staten.

Artikkel 1 (v) definerer «medlem i trygdeordningen». Dette betyr i forbindelse med de delene av trygdesystemet som omfattes av kapitlene 1 og 3 i del III, en person som oppfyller vilkårene for rett til ytelser etter lovgivningen i den kompetente staten i henhold til avdeling II, idet det tas hensyn til bestemmelsene i konvensjonen.

Artikkel 1 (w) inneholder en definisjon av «den blandede administrative komiteen» som er en blandet komité som er opprettet i medhold av artikkel 70 i konvensjonen.

Artikkel 1 (x) inneholder en definisjon av «lovlig bosted», som betyr bosted eller midlertidig opphold i henhold til lovgivningen i den relevante statens immigrasjonslovgivning.

Artikkel 1 (y) inneholder en definisjon av «lovgivning». Termen betyr lover, forskrifter og andre lovbestemmelser samt alle andre gjennomføringstiltak knyttet til de delene av trygdesystemet som omfattes av artikkel 6 for hver enkelt stat. Unntatt er andre avtalebestemmelser enn dem som skal oppfylle en forsikringsplikt etter disse lovene og forskriftene, eller som ved offentlige myndigheters vedtak er blitt obligatoriske eller har fått utvidet sitt virkeområde, forutsatt at den berørte staten avgir en erklæring om dette som meddeles de andre statene og den blandede administrative komiteen.

Artikkel 1 (z) har en definisjon av langtids pleieytelser. Slike ytelser kan unntas fra konvensjonens virkeområde ved oppføring i vedlegg 2 del 2, jf. artikkel 6 nr. 5 (d). Med «langtids pleieytelser» menes en naturalytelse eller kontantytelse som har til formål å dekke omsorgsbehovet til en person som på grunn av nedsatt funksjonsevne trenger betydelig bistand, inkludert, men ikke begrenset til bistand fra en annen person eller personer for å utføre essensielle aktiviteter i dagliglivet i en lengre periode for å støtte deres personlige autonomi. Dette omfatter også ytelser som gis til samme formål til en person som yter slik bistand.

Artikkel 1 (aa) inneholder definisjonen av «familiemedlem». Hovedregelen er at et familiemedlem er en person som defineres eller anerkjennes som familiemedlem eller betegnes som husholdningsmedlem etter lovgivningen som ligger til grunn for ytelsene. Det er gjort noen presiseringer av dette for naturalytelser, hvor det er lovgivningen i familiemedlemmets bostedsstat som legges til grunn, samt at dersom lovgivningen som kommer til anvendelse ikke skiller mellom familiemedlemmer og andre som lovgivningen gjelder for, skal ektefelle, mindreårige barn og forsørgede barn som har nådd myndighetsalder, anses som familiemedlemmer. Videre finnes det en presisering av hva som gjelder i tilfeller der det kreves at man bor sammen med hovedpersonen.

Artikkel 1 (bb) definerer «taushetsplikt» som plikten til å beskytte informasjon effektivt gjennom nødvendig sikkerhet, tekniske og organisatoriske tiltak og forhindre uautorisert tilgang mv.

Artikkel 1 (cc) definerer «tid med lønnet arbeid» eller «tid med selvstendig virksomhet». Dette vil være tid som er definert eller anerkjent som trygdetid etter lovgivningen den er tilbakelagt under, og all tid som sidestilles med slik tid, når den etter nevnte lovgivning anses som sidestilt med tid med lønnet arbeid eller tid med selvstendig virksomhet.

Artikkel 1 (dd) inneholder en definisjon av «trygdetid» som er tid med avgiftsinnbetaling, med lønnet arbeid eller med selvstendig virksomhet definert eller anerkjent som trygdetid etter den lovgivningen den er tilbakelagt under, eller anses som tilbakelagt under, og all tid som sidestilles med slik tid etter nevnte lovgivning. Selv om «insurance periods» er oversatt med trygdetid, tilsvarende ikke dette begrepet «trygdetid» som er legaldefinert i folketryktdloven, men heller opptjeningsperioder generelt.

Artikkel 1 (ee) inneholder definisjonen av «botid». Dette er tid definert eller anerkjent som botid etter lovgivningen den er tilbakelagt under eller anses som tilbakelagt under.

Artikkel 1 (ff) inneholder definisjonen av «pensjon» som, i tillegg til pensjoner, dekker engangsytelser som kan utbetales i stedet for pensjoner, utbetalinger i form av refusjon av innbetalte avgifter og, med forbehold om bestemmelsene i del III, forhøyelser gjennom reguleringer eller tilleggsbidrag.

Artikkel 1 (gg) definerer «personopplysninger» som enhver opplysning vedrørende, eller som relaterer seg til, en person som kan identifiseres.

Artikkel 1 (hh) definerer «flyktning» som en person som definert i artikkel 1 i konvensjonen om flyktnings stilling, undertegnet i Genève 28. juli 1951.

Artikkel (ii) inneholder definisjonen av «registrert forretningskontor eller forretningssted». Dette er det sted der viktige beslutninger for foretaket tas og der den sentrale administrasjonen av foretaket foregår.

Artikkel 1 (jj) inneholder definisjonen av «bosted». Bosted er, med unntak for lovlig bosted i artikkel 3, det stedet der en person er bosatt til vanlig.

Artikkel 1 (kk) inneholder definisjonen av «særlige, ikke-avgiftsbaserte kontantytelser». Dette er ytelser som har til formål å supplere, erstatte eller gi et tillegg til dekning av risiko som omfattes av de delene av trygdesystemet som er nevnt i artikkel 6, og som sikrer de berørte personer en minsteinntekt til livsopphold i lys av de økonomiske og sosiale forholdene i den berørte staten. Videre vil det være ytelser som utelukkende har til formål å sikre et særlig vern for personer med nedsatt funksjonsevne, noe som er nært knyttet til den berørte personens sosiale forhold i den berørte staten. Ytelsene skal være skattefinansiert, og vilkårene for å tilstå og beregne ytelser skal ikke være avhengig av avgiftsbetaling fra mottakerens side. Ytelser som gis som tillegg til en avgiftsbasert ytelse, skal imidlertid ikke anses som avgiftsbaserte ytelser bare av denne grunn.

Artikkel 1(ll) definerer «særlige ordninger for tjenestemenn» som enhver trygdeordning som er ulik det generelle trygdesystemet som gjelder for arbeidstakere i den aktuelle staten, og som omfatter alle eller noen kategorier av tjenestemenn.

Artikkel 1 (mm) inneholder definisjonen av «stat» eller «stater» og betyr Storbritannia, Island, Liechtenstein og/eller Norge.

Artikkel 1 (nn) definerer «statsløs» som en person som definert i artikkel 1 i konvensjonen om statsløses stilling, undertegnet i New York 28. september 1954.

Artikkel 1 (oo) definerer «opphold» som midlertidig opphold.

Artikkel 2 – personkrets: Bestemmelsen angir personkretsen som er omfattet av konvensjonen. Konvensjonen har en vid personkrets uten hensyn til nasjonalitet, og omfatter alle som er eller har vært underlagt trygdlovgivningen i en eller flere av statene. I tillegg er deres familiemedlemmer omfattet. Videre er statsløse og flykninger omfattet.

Artikkel 3 – lovlig bosatt: Det fremgår av bestemmelsen at konvensjonen bare kommer til anvendelse på personer som har lovlig opphold eller er lovlig bosatt i en EØS/ EFTA-stat eller i Storbritannia. Dette får ikke betydning for retten til kontantytelser som relaterer seg til tidligere perioder med lovlig bosted for personer som er omfattet av personkretsen i artikkel 2.

Artikkel 4 – grensekryssende situasjoner: Det framgår av bestemmelsen at konvensjonen bare skal anvendes i situasjoner som oppstår mellom en eller flere EØS/EFTA-stater og Storbritannia. Dersom bare Storbritannia eller bare en eller flere EØS/EFTA-stater er involvert, kommer ikke konvensjonen til anvendelse. Det samme gjelder for personer som arbeider på enten britisk eller norsk kontinentalsokkel. Dersom det ikke foreligger en grensekryssende situasjon der Storbritannia er involvert, vil således ikke konvensjonen komme til anvendelse.

Artikkel 5 – territorielt virkeområde: Konvensjonen gjelder for de individuelle EØS/EFTA-statene og for Storbritannia. Konvensjonen skal for Norges del ikke anvendes for Svalbard og Jan Mayen. For Storbritannia er verken Gibraltar eller øyene Jersey og Man omfattet av konvensjonen.

Artikkel 6 – materielt virkeområde: Artikkel 6 inneholder bestemmelser om konvensjonens materielle virkeområde. I tillegg til en oversikt over områder som er omfattet av konvensjonen, inneholder bestemmelsen også en oversikt over områder som ikke er omfattet av konvensjonen.

I artikkel 6 (1) gis en oversikt over de områdene som er omfattet. Dette gjelder de fleste av de tradisjonelle trykdeområdene; ytelser ved sykdom, ytelser ved svangerskap og fødsel uføreytelser, alderspensjon, etterlattepensjoner, yrkesskade og yrkessykdom, gravferdshjelp og ytelser ved arbeidsledighet. Det følger videre av artikkel 6 nr. 2 at den blandede administrative komiteen kan opprette en liste over kontantytelser som faller inn under konvensjonen. Med mindre noe annet følger av vedlegg 2, se artikkel 6 nr. 3 og nr. 5, gjelder konvensjonen for generelle og spesielle ordninger, uavhengig av om de er basert på avgifter eller ikke, og for ordninger som følger av arbeidsgivers eller reders forpliktelser. Norge har oppføringer i vedlegg 2, se nedenfor under kommentaren til artikkel 6 nr. 5. Av nr. 4 følger at bestemmelsene i konvensjonen del 3 ikke får betydning for noen staters lovgivning når det gjelder deres forpliktelser.

Artikkel 6 nr. 5 (a) slår fast at konvensjonen ikke kommer til anvendelse for særlige ikke-avgiftsbaserte ytelser som er oppført i del 1 i Vedlegg 2. For Norges del gjelder dette uføretrygd etter folketrygdloven § 12-13 tredje ledd om uføretrygd til unge uføre og ytelser til etterlatte etter personer som dør før fylte 26 år, jf. folketrygdloven § 17-3 tredje ledd og § 18-2 tredje ledd, og for slike ytelser når de går over til alderspensjon. I tillegg er supplerende stønad til personer med kort botid i Norge unntatt fra konvensjonens anvendelsesområde.

Artikkel 6 nr. 5 (b) slår fast at konvensjonen ikke får anvendelse på «sosial og medisinsk hjelp». Disse uttrykkene er ikke definert i konvensjonen. Ytelser som omfattes av unntaket og som faller utenfor konvensjonen, vil typisk være ytelser hvor selve tildelingen av ytelsen er basert på en konkret skjønnsmessig vurdering av den enkeltes behov og ikke på lovbestemte kriterier som gir rettigheter til ytelser. For Norges del gjelder dette blant annet alle tjenester etter lov 18. desember 2009 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven). Bestemmelsen gjør ikke et generelt unntak for helsetjenester, slik ordlyden isolert sett kan tilsi. Videre unntas ytelser der en stat påtar seg ansvaret for personskader og gir erstatning, for eksempel ytelser til ofre for krig og militære aksjoner eller følger av slike, jf. artikkel 6 nr. 5 (c).

Artikkel 6 nr. 5 bokstav (d) åpner for å unnta langtids pleieytelser fra konvensjonen ved oppføring i del 2 til vedlegg 2 til hoveddelen av konvensjonen. Norge har ført opp grunnstønad, hjelpestønad, omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger. Disse ytelsene omfattes dermed ikke av konvensjonen.

Artikkel 6 nr. 5 (e) slår fast at konvensjonen ikke får anvendelse for tjenester ved assistert befruktning. Dette er definert i artikkel 1 (f).

I artikkel 6 nr. 5 (f) unntas utbetalinger i forbindelse med utgifter til oppvarming. Dette er et unntak som bare gjelder britisk lovgivning. Videre unntas familieytelser, som for Norges del er barnetrygd, kontantstøtte og stønad til enslige forsørgere (g), tidligpensjonsordninger (h), Liechtensteins alderspensjon, etterlatte- og uføreytelser etter deres nasjonale arbeidspensjonsordning (i), særlige ordninger for tjenestemenn, det vil si tjenstepensjoner (j), samt Norges obligatoriske tjenstepensjon, OTP (k). Unntaket for Liechtenstein innebærer at denne typen pensjonsopptjening utbetales som et engangsbeløp når vedkommende forlater Liechtenstein.

Artikkel 7 – forholdet til andre avtaler: Av nr. 1 følger at anvendelse av konvensjonen ikke skal medføre tap av rettigheter etter separasjonsavtalen. Denne konvensjonen får virkning for tilfeller som har oppstått etter at Storbritannia forlot EU, og som derfor ikke omfattes av separasjonsavtalen. Videre følger det av bestemmelsen i nr. 2 at denne konvensjonen ikke på noe vis skal forstås slik at den pålegger en stat forpliktelser til å opptre på en måte som ikke er i overensstemmelse med avtaler med andre stater.

Bestemmelsen i artikkel 7 må ses i sammenheng med bestemmelsen i artikkel 78 om forholdet til allerede eksisterende trygdekoordineringsavtaler mellom konvensjonspartene, se omtale nedenfor under punkt 4.11.1.

Artikkel 8 – likebehandling: Bestemmelsen inneholder en generell likebehandlingsregel, og det følger av denne at personer som er omfattet av konvensjonen skal ha de samme rettighetene og pliktene etter en stats lovgivning som statens egne statsborgere. Bestemmelsen gjelder ikke for områder som er unntatt fra konvensjonen, jf. artikkel 6 nr. 5.

Artikkel 9 – likebehandling med hensyn til ytelser, inntekter, faktiske forhold eller hendelser: Det følger av bestemmelsen at forhold og hendelser som oppstår i en stat, skal tas hensyn til i en annen stat som om de hadde oppstått der. Dersom det faktisk at man mottar trygdeytelser, eller har andre inntekter, har visse rettsvirkninger etter en stats lovgivning, skal mottak av tilsvarende ytelser eller inntekter i en annen stat likestilles. Videre gjelder at dersom visse faktiske forhold eller hendelser har rettsvirkninger etter en stats lovgivning, skal det tas hensyn til tilsvarende faktiske forhold eller hendelser i en annen stat.

Artikkel 10 – sammenlegging av tid: Bestemmelsen regulerer sammenlegging av perioder for å oppnå rett til eller å beholde en ytelse. Perioder med opptjening (trygdetid), lønnet arbeid, selvstendig næringsvirksomhet eller botid i andre stater skal legges til grunn som om de var opptjent i staten som skal utbetale ytelsen.

Bestemmelsen har ikke en tilsvarende overbygning som man har i EØS-avtalen, med generelle prinsipper som gir rom for en utvidende fortolkning. slik at den også kan benyttes til sammenlegging av tid for eksport ut av konvensjonsområdet. Konvensjonspartene er enige om at bestemmelsen skal forstås slik at den knytter seg til retten til sammenlegging for å *gi rett* til en ytelse, og ikke *eksport* ut av konvensjonsområdet.

Videre følger det av vedlegg 7 at personer som ikke har vært yrkesaktive, må være eller ha vært bosatt i Norge i minst fem år før stønadstilfellets inntreden for at konvensjonens bestemmelser skal komme til anvendelse. Dette gjelder ikke for familiemedlemmer til personer som har vært yrkesaktive i Norge eller studenter eller deres familiemedlemmer.

Artikkel 11 – opphevelse av bostedskrav: Bestemmelsen regulerer retten til å få kontantytelser utbetalt uavhengig av i hvilken av statene man er bosatt, og slår fast at ytelser ikke kan reduseres, endres, suspenderes mv. bare fordi vedkommende bor i en annen stat enn den som utbetaler ytelsen. Bestemmelsen gjør unntak for dette prinsippet for uføreytelser og ytelser ved arbeidsledighet. Disse ytelsene kan således ikke eksporteres etter konvensjonen, men må eventuelt utbetales til personer bosatt i Storbritannia på grunnlag av folketrygdlovens bestemmelser. Dette støttes også av artikkel 3, som oppstiller et krav om at man må være lovlig bosatt i Storbritannia eller i en EØS/EFTA-stat for å være omfattet av konvensjonen. Se også omtale under artikkel 10 om sammenlegging av tid, hvor det framkommer at perioder da en person har vært trygdedekket i Storbritannia, ikke skal legges sammen med botid i Norge for å oppfylle vilkåret i folketrygdloven om minst 20 års trygdetid for rett til eksport.

Videre følger det av vedlegg 7 nr. 4 og nr. 5 at konvensjonens bestemmelser om eksport av kontantytelser ved sykdom ikke kommer til anvendelse for arbeidsavklaringspenger og for engangsstønad ved fødsel utenfor institusjon. I tillegg følger det av vedlegg 7 nr. 6 at bestemmelser om eksport ikke kommer til anvendelse for folketrygdlovens særskilte bestemmelser for flyktninger. Disse bestemmelsene ble opphevet med virkning fra 1. januar 2021, men på grunn av overgangsbestemmelsene vil det fremdeles finnes personer som mottar ytelser etter disse bestemmelsene.

Artikkel 12 – hindring av sammenfall av ytelser: Det følger av bestemmelsen at konvensjonen, med mindre noe annet er bestemt, ikke skal gi eller opprettholde rett til flere ytelser av samme art for det samme tidsrommet med pliktig trygd. Bestemmelsen skal således bidra til å hindre dobbeltutbetalinger for samme stønadstilfelle.

4.2.2 Alminnelige bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg

I gjennomføringsdelen kapittel 1 er begrep som er brukt i gjennomføringsdelen definert. Bestemmelsen supplerer artikkel 1 i hoveddelen.

Artikkel 1 – definisjoner: Bestemmelsen inneholder definisjoner av begrep som er brukt i gjennomføringsdelen.

Artikkel 1 (a) definerer «dokument» som et sett med opplysninger, som kan utveksles elektronisk, og som skal brukes til gjennomføring av konvensjonens bestemmelser.

Artikkel 1 (b) definerer «misbruk». Misbruk vil blant annet være dersom en person med overlegg gjør noe for å motta en trygdeytelse når vilkårene ikke er oppfylt, eller unnlattelse av å betale trygdeavgifter.

Artikkel 1 (c) definerer «forbindelsesorgan» som ethvert organ som er utpekt av en stats kompetente myndighet til å behandle saker etter konvensjonen.

Artikkel 1 (d) definerer «elektroniske overføring». Med dette menes overføring av data ved hjelp av elektronisk utstyr til behandling av data via kabler, radiosendere, optisk teknologi eller andre elektromagnetiske midler.

Gjennomføringsdelen kapittel 2 omhandler samarbeid og utveksling av elektroniske opplysninger.

Artikkel 2 – regler for utveksling mellom institusjoner og myndigheter og omfanget av utvekslingen: Bestemmelsen inneholder regler om utveksling av informasjon som er nødvendig for å avklare rettigheter for enkeltpersoner som omfattes av konvensjonens personkrets. Blant annet fastsettes det at slik informasjon skal oversendes så snart som mulig. Videre skal kravet, dersom det er framsatt for feil institusjon, oversendes rett institusjon så snart som mulig, og kravdatoen i den første staten skal være bindende for den andre staten.

Artikkel 3 – regler for utveksling mellom berørte personer og institusjoner, og for omfanget av utvekslingen: Det følger av bestemmelsen at statene skal sørge for at berørte personer får nødvendig informasjon om innholdet i konvensjonen, samt sørge for brukervennlig service. Personer som er omfattet av konvensjonen, skal gi institusjonene informasjon mv. som er nødvendig for å avklare deres rettigheter. Institusjonene skal i den grad det er nødvendig oversende informasjon mv. så snart som mulig, og innenfor de tidsfristene som følger av den enkelte statens lovgivning.

Artikkel 4 – skjemaer, dokumenter og metoder for utveksling av opplysninger: Bestemmelsen inneholder retningslinjer for utveksling av dokumenter. Struktur, innhold og format for disse skal besluttes av den blandede administrative komitéen. Utveksling av informasjon mellom institusjoner eller forbindelsesorgan skal, forutsatt at den blandede administrative komitéen har godkjent det, skje elektronisk. Dersom utveksling ikke skjer elektronisk, skal relevante institusjoner og forbindelsesorganer bruke de ordningene (hvis mulig elektroniske ordninger) som anses hensiktsmessige i saken. Videre skal det i kommunikasjonen med berørte personer anvendes de ordningene som er hensiktsmessige (hvis mulig elektroniske ordninger) i hvert enkelt tilfelle.

Artikkel 5 – den rettslige gyldigheten av dokumenter og underlagsmateriale utferdiget i en annen medlemstat: Bestemmelsen innebærer at dokumenter som er utferdiget av en stat med opplysninger om den berørte personen, skal godtas av den andre staten så lenge de ikke er trukket tilbake eller er ugyldige. Ved tvil må dette avklares mellom statene. Dersom statene ikke blir enige, kan spørsmålet bringes inn for den blandede administrative komitéen til avgjørelse.

Artikkel 6 – midlertidig anvendelse av lovgivning og midlertidig tilståelse av ytelser. Bestemmelsen inneholder retningslinjer for midlertidig lovvalg for tilfeller der statene ikke blir enige om hvilken stats lovgivning den berørte personen er underlagt. Ytelser gitt i en slik periode skal i utgangspunktet gis fra bostedsstaten. Hvis statene ikke blir enige, kan spørsmålet bringes inn for den blandede administrative komitéen til avgjørelse.

Artikkel 7 – midlertidig beregning av ytelser og avgifter: Bestemmelsen åpner for at avgifter og ytelser kan beregnes midlertidig i påvente av at en stat mottar all nødvendig

dokumentasjon i saken. Når alle nødvendige opplysninger er mottatt, skal ytelsen eller avgiften beregnes på nytt.

I gjennomføringsdelen kapittel 3 finner vi andre generelle bestemmelser om gjennomføringen av konvensjonen.

Artikkel 8 – andre prosedyrer mellom myndigheter og institusjoner: Bestemmelsen slår fast at Storbritannia og en eller flere EØS/EFTA-stater, eller deres kompetente myndigheter, kan avtale andre framgangsmåter enn de som er fastsatt i gjennomføringsdelen, forutsatt at disse framgangsmåtene ikke har negativ innvirkning på berørte personers rettigheter eller plikter. Videre slås det fast at eventuelle avtaler inngått med dette formålet krever enighet mellom de aktuelle statene gjennom den blendede administrative komiteen.

Artikkel 9 – hindring av sammenfall av ytelser: Bestemmelsen har blant annet nærmere retningslinjer for tilfeller der ytelser som kan kreves utbetalt i to eller flere stater, reduseres på gjensidig grunnlag. I slike tilfeller skal alle beløp som ikke ville blitt utbetalt, deles på antall ytelser som skal reduseres.

Artikkel 10 – kriterier for fastsettelse av bosted: Bestemmelsen inneholder kriterier til bruk for fastsettelse av bosted i tilfeller der to eller flere stater ikke blir enige om hvor en person skal anses for å bo. Utgangspunktet er at man må oppnå enighet om hvor sentrum for den berørte personens livsinteresser er. I denne vurderingen skal det tas hensyn til flere elementer, blant annet varigheten av oppholdet, familiestatus, virksomhetens art og særtrekk, boligsituasjon og skattemessig tilknytning. Dersom statene ikke blir enige, vil vedkommendes hensikt og årsakene til at vedkommende har flyttet være avgjørende. For studenter og deres familiemedlemmer er utgangspunktet at de ikke blir underlagt trygdeordningen i studiestaten.

Artikkel 11 – sammenlegging av tid: Bestemmelsen gir nærmere retningslinjer for anvendelsen av artikkel 10 i hoveddelen om sammenlegging av tid. Perioder i andre stater skal, så langt de ikke sammenfaller, legges sammen med perioder i den kompetente staten i den grad det er nødvendig av hensyn til artikkel 10 i hoveddelen. Videre gis retningslinjer for behandling av sammenfallende tid, slik at denne ikke medregnes to eller flere ganger.

Artikkel 12 – regler for omregning av tid: Bestemmelsen gir retningslinjer for omregning av tid, når statenes lovgivning uttrykker tilbakelagt tid i forskjellige tidsenheter. I slike tilfeller skal det skje en omregning av tiden ved sammenlegging etter hoveddelen artikkel 10. Framgangsmåten for dette er beskrevet i detalj i bestemmelsen.

4.3 Fastsettelse av hvilken lovgivning som skal gjelde

4.3.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om lovvalg

Lovvalsreglene i konvensjonen fastsetter hvilken lovgivning en person skal være underlagt i grensekryssende situasjoner. Lovvalsregler er i stor grad bestemmende for hvilke personer som blir medlemmer i og får rett til ytelser fra folketrygden. Hovedregelen er at personer som utfører arbeid eller utøver næringsvirksomhet i en stat, skal være underlagt

lovgivningen i denne staten, det såkalte *lex loci laboris*-prinsippet. For ikke-yrkesaktive er hovedregelen at de blir omfattet av bostedsstatens lovgivning.

4.3.1.1 Nærmere om de aktuelle bestemmelsene

Artikkel 13 – generelle bestemmelser: Bestemmelsen gir generelle regler om hvilken stats lovgivning en person skal være underlagt. Det følger av nr. 1 at en person bare skal være «underlagt lovgivningen» i én stat for én og samme periode. Uttrykket «underlagt lovgivningen» er ikke uten videre ensbetydende med at personen blir medlem i en trygdeordning i det aktuelle landet. Det kan være at staten ikke har noen ordninger som omfatter vedkommende eller at vedkommende faller inn under unntaksbestemmelser i den aktuelle lovgivningen. Dette kan medføre at personen blir stående helt uten trygdedekning eller uten dekning for enkelte risikoer. Imidlertid kommer likebehandlingsbestemmelsen til anvendelse, og det kan medføre at vedkommende likevel blir medlem i den aktuelle staten. I samsvar med dette kan personer som utøver næringsvirksomhet i Norge, men som ikke er bosatt her, bli medlemmer av folketrygden, i likhet med tilsvarende personer som er bosatt i Norge. Normalt vil det likevel være slik at personen blir medlem i trygdeordningen i den aktuelle staten. Hvis lovvalsreglene innebærer at det er norsk lovgivning som skal anvendes, vil dette i hovedsak føre til medlemskap i folketrygden og til at personen kan kreve ytelser etter folketrygdloven, lovene på helsetjenesteområdet m.m. Det er egne lovvalgsbestemmelser for yrkesaktive, både arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende, og for ikke-yrkesaktive personer, se bestemmelsen nr. 3. Hovedregelen er at personer som utfører arbeid eller utøver næringsvirksomhet i en stat, skal være underlagt lovgivningen i denne staten. Det er fastsatt særlige bestemmelser for visse grupper/situasjoner, se nr. 2, 4 og 5 for henholdsvis mottakere av kontantytelser som erstatter inntekt, sjøfolk og flypersonell. For ikke-yrkesaktive er hovedregelen at de blir omfattet av bostedsstatens lovgivning, se nr. 3 (d).

Det kan gjøres unntak fra hovedregelen i artikkel 13, og disse bestemmelsene er beskrevet nedenfor.

Artikkel 14 – utsendte arbeidstakere: Bestemmelsen gir regler om unntak fra hovedregelen om trygdedekning i arbeidsstaten for visse grupper av arbeidstakere, slik at arbeidstakeren ikke får kortvarige avbrudd i en ellers kontinuerlig rettighetsopptjening.

En arbeidstaker som sendes ut av den arbeidsgiveren som vedkommende vanligvis arbeider for, for å arbeide i et annen stat i inntil 24 måneder for arbeidsgiverens regning, skal fortsatt være omfattet av utsenderstatens lovgivning.

Det er et vilkår at arbeidsperioden ikke er ment å skulle vare i mer enn 24 måneder, og at arbeidstakeren ikke sendes ut for å avløse en annen arbeidstaker som utsendingsperioden er utløpt for.

Artikkel 15 – aktivitet i to eller flere stater: Bestemmelsen inneholder regler for lovvalg i tilfeller der det utøves arbeids-/næringsaktiviteter i Storbritannia og i en eller flere av EØS/EFTA-statene. Formålet er å sørge for at vedkommende bare er underlagt én stats lovgivning. Utgangspunktet er at en arbeidstaker som vanligvis utfører arbeid i to eller flere stater, skal være omfattet av bostedsstatens trygdelovgivning dersom han eller hun utfører en

vesentlig del av arbeidet der. En arbeidstaker som vanligvis utfører arbeid i to eller flere stater, men som ikke utfører en vesentlig del av arbeidet i bostedsstaten, blir likevel omfattet av bostedsstatens lovgivning dersom han eller hun har to eller flere arbeidsgivere, og minst to av dem er hjemmehørende eller har forretningssted i forskjellige stater utenfor bosettingsstaten.

Artikkel 16 – aktivitet på kontinentalsokkelen: Bestemmelsen regulerer lovvalg for personer som arbeider på den norske og den britiske kontinentalsokkelen. En arbeidstaker som sendes ut av den arbeidsgiveren som han/hun vanligvis arbeider for i Norge, for å arbeide på den britiske sokkelen, skal fortsatt være omfattet av norsk lovgivning. Det er et vilkår at personen er på norsk lønnsliste i slike tilfeller. Tilsvarende bestemmelser om utsendelse gjelder for selvstendig næringsdrivende som sender seg selv ut for å arbeide på sokkelen.

Artikkel 17 – frivillig trygd eller fortsatt frivillig trygd: Etter bestemmelsen nr. 1 får lovvalgsbestemmelsene i artiklene 13 til 16 som hovedregel ikke anvendelse på frivillig trygd. For å hindre dobbelt trygdedekning med pliktig trygd i én stat og frivillig trygd i en annen, følger det av nr. 2 at en person i slike tilfeller bare skal være med i den pliktige trygden. Det kan på visse vilkår gjøres unntak fra dette, slik at det tillates frivillig dekning i én stat ved siden av pliktig dekning i en annen, forutsatt at det gjelder pensjoner (uføre, alder og etterlatte).

Artikkel 18 – unntak fra hovedreglene: Bestemmelsen åpner for at det for enkeltpersoner eller grupper av personer kan gjøres avtaler om et annet lovvalg enn det som følger av de ordinære lovvalgsbestemmelsene i artiklene 13 til 17.

Artikkel 19 – arbeidsgiverens plikter: Bestemmelsen understreker arbeidsgiverens plikt til å betale avgifter i tilfeller der arbeidsgiveren ikke har sitt forretningskontor eller forretningssted i den kompetente staten.

4.3.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen om lovvalg

I gjennomføringsdelen del II finnes nærmere praktiske bestemmelser om fastsettelse av lovvalg.

Artikkel 13 – detaljer om artiklene 14 og 15 i hoveddelen: Bestemmelsen inneholder nærmere regler for fastsettelse av lovvalg for utsendte arbeidstakere og personer som arbeider i to eller flere stater og tilsvarende for selvstendige næringsdrivende. Bestemmelsen inneholder blant annet nærmere krav om tilknytning til arbeidsgiveren og arbeidsstaten før og under utsendelsesperioden. Tilsvarende inneholder den bestemmelser for andre grupper, herunder for personer som arbeider i to eller flere stater og for kabinansatte.

Artikkel 14 – prosedyrer for anvendelse av artiklene 13 og 14 i hoveddelen: Bestemmelsen inneholder detaljer om framgangsmåten som skal følges med hensyn til informasjon til de berørte institusjonene, fastsettelse av lovvalg, avklaring av uenigheter, utstedelse av blanketter med mer. Dette gjelder både etter de generelle reglene i artikkel 13 og etter lovvalgsreglene for utsendte arbeidstakere i artikkel 14.

Artikkel 15 – prosedyrer for anvendelse av artikkel 15 i hoveddelen: Bestemmelsen inneholder detaljer om framgangsmåten som skal følges etter artikkel 15 om personer som arbeider i to eller flere stater, med hensyn til informasjon til de berørte institusjonene, fastsettelse av lovvalg, avklaring av uenigheter, utstedelse av blanketter m.m.

Artikkel 16 – prosedyrer for anvendelse av artikkel 18 i hoveddelen: Bestemmelsen inneholder detaljer om framgangsmåten for anvendelsen av artikkel 18 om unntak fra de øvrige bestemmelsene om lovvalg i hoveddelen. En slik anmodning skal sendes, helst på forhånd, til den berørte kompetente myndigheten.

Artikkel 17 – informasjon til berørte personer og arbeidsgivere: Bestemmelsen inneholder regler om informasjon til den berørte personen og eventuelt dennes arbeidsgiver om hvilken stats lovgivning som kommer til anvendelse, og om utstedelse av dokumentasjon om dette.

Artikkel 18 – samarbeid mellom institusjonene: Bestemmelsen inneholder regler om informasjon mellom statene om samarbeid, herunder fastsettelse av datoen lovvalget skal gjelde fra, avgifter m.m.

Artikkel 19 – samarbeid i tilfeller av tvil om gyldighet av utstedte dokumenter om lovvalg: Bestemmelsen inneholder framgangsmåten som institusjonene skal følge, dersom de er i tvil om gyldigheten av et dokument som er utstedt.

4.4 Ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far

4.4.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far

Del III i konvensjonens hoveddel inneholder bestemmelser som regulerer de ulike kategoriene av ytelser. Bestemmelsene i kapittel 1 i del III regulerer ytelser ved sykdom og ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far, jf. artikkel 6 nr. 1 (a) og (b).

Artikkel 20 – immigrasjonssøknader: Bestemmelsen slår fast at konvensjonen ikke berører en stats rett til å kreve en helseavgift i henhold til nasjonal lovgivning i forbindelse med søknad om tillatelse til innreise, opphold, arbeid eller bosetting i den aktuelle staten. Per i dag er det bare Storbritannia av statene som krever en helseavgift i forbindelse med visumsøknader (Immigration Health Surcharge). Artikkel 20 må ses i lys av bestemmelsen i artikkel 3 nr. 1 om at konvensjonen som hovedregel bare får anvendelse for personer som har lovlig opphold i en EØS/EFTA-stat eller Storbritannia. Artikkel 20 må også ses i sammenheng med bestemmelsene i artikkel 21 nr. 4 til 7 og artikkel 22 nr. 11 til 16 i gjennomføringsdelen, som gir nærmere regler om tilbakebetaling av helseavgift for studenter, arbeidstakere og pensjonister samt deres familiemedlemmer.

Artiklene 21 til 24 regulerer rettigheter til naturalytelser i grensekryssende situasjoner for medlemmer av en trygdeordning og deres familiemedlemmer som omfattes av

konvensjonen, med unntak for pensjonister. Artiklene 27 til 31 har særbestemmelser om rettigheter til naturalytelser for pensjonister og deres familiemedlemmer.

Artikkel 21 – bosted i en annen stat enn kompetent stat: Bestemmelsen regulerer situasjonen der en person har bosted i en annen stat enn den staten som er kompetent stat etter lovvalsreglene i del II i konvensjonen. Dette kan for eksempel gjelde personer som arbeider i en stat, men som er bosatt i en annen stat. I slike tilfeller er arbeidsstaten kompetent stat for utgifter til helsetjenester. Et medlem i trygdeordningen eller medlemmets familiemedlemmer som er bosatt i en annen stat enn den kompetente staten, skal motta naturalytelser i bostedsstaten. Naturalytelsene gis på vegne av den kompetente institusjonen av institusjonen på bostedet i samsvar med lovgivningen den anvender, som om personene det gjelder hadde tryggedekning etter nevnte lovgivning.

Artikkel 22 – opphold i kompetent stat når bostedet er i en annen stat – særregler for grensearbeideres familiemedlemmer: Bestemmelsen regulerer situasjonen der en person som er omfattet av artikkel 21, oppholder seg midlertidig i den kompetente staten, og den inneholder særregler for grensearbeideres familiemedlemmer. Etter artikkel 22 nr. 1 har medlemmet i trygdeordningen og medlemmets familiemedlemmer også rett til naturalytelser under opphold i den kompetente staten. Naturalytelsene skal gis av den kompetente institusjonen og dekkes av den, i samsvar med lovgivningen den anvender, som om de berørte personene var bosatt i den staten.

Det følger av artikkel 22 nr. 2 at en grensearbeiders familiemedlemmer skal ha rett til naturalytelser under opphold i den kompetente staten. Dersom den kompetente staten er oppført i vedlegg 3 til hoveddelen i konvensjonen, skal imidlertid en grensearbeiders familiemedlemmer som er bosatt i den samme staten som grensearbeideren, bare ha rett til naturalytelser i den kompetente staten på de vilkårene som er fastsatt i artikkel 23. Norge står sammen med Storbritannia og Island oppført i vedlegg 3 og begrenser dermed rettigheter til naturalytelser for en grensearbeiders familiemedlemmer. Liechtenstein har ikke tatt tilsvarende forbehold.

Artikkel 23 – opphold utenfor kompetent stat: Bestemmelsen nr. 1 regulerer rettigheter til naturalytelser under midlertidig opphold utenfor den kompetente staten. Det følger av artikkel 23 nr. 1 (a) at med mindre det er fastsatt noe annet i nr. 2, skal et medlem i trygdeordningen og medlemmets familiemedlemmer som oppholder seg i en annen stat enn den kompetente staten, ha rett til de naturalytelsene som etter tjenesteyterens oppfatning av medisinske grunner blir nødvendige under oppholdet, idet det tas hensyn til ytelsenes art og oppholdets forventede varighet. Disse ytelsene skal på vegne av den kompetente institusjonen gis av institusjonen på oppholdsstedet i samsvar med lovgivningen den anvender, som om de berørte personene hadde tryggedekning etter den nevnte lovgivningen. Bestemmelsen i artikkel 23 nr. 1 (a) omfatter for eksempel turister, personer på jobbreiser, studenter og andre som oppholder seg midlertidig i en annen stat enn den kompetente staten.

Artikkel 23 omfatter som hovedregel ikke situasjoner der en person reiser til en annen stat med det formål å motta naturalytelser. Det er likevel gjort enkelte unntak i artikkel 23 nr. 1 (b), blant annet for passasjerer som får behov for helsehjelp under flyreiser til en annen stat.

I henhold til artikkel 23 nr. 1 (c) må retten til helsetjenester etter artikkel 23 dokumenteres ved å framvise et gyldig rettighetsdokument i samsvar med tillegg 1 til vedlegg 1 (gjennomføringsdelen). Se nærmere omtale av artikkel 22 i gjennomføringsdelen under punkt 4.4.2.

Artikkel 23 nr. 2 slår fast at den blandede administrative komiteen skal lage en liste over naturalytelser som, for å kunne gis under opphold i en annen stat, av praktiske grunner forutsetter en forhåndsavtale mellom den berørte personen og behandlingsinstitusjonen.

Artikkel 24 – reise for det formål å motta naturalytelser – tillatelse til å motta adekvat behandling utenfor bostedsstaten: Bestemmelsen regulerer situasjonen der en person reiser til en annen stat enn den kompetente staten i den hensikt å motta naturalytelser under oppholdet, det vil si planlagt behandling. Det følger av artikkel 24 nr. 1 at med mindre noe annet er fastsatt i konvensjonen, skal et medlem i trygdeordningen som reiser til en annen stat for å motta naturalytelser under oppholdet, søke den kompetente institusjonen om tillatelse. Etter artikkel 24 nr. 2 skal et medlem i trygdeordningen som får tillatelse av den kompetente institusjonen til å reise til en annen stat for å få adekvat behandling for sin tilstand, motta naturalytelser, som på vegne av den kompetente institusjonen gis av institusjonen på oppholdsstedet i samsvar med lovgivningen den anvender, som om vedkommende hadde tryggedekning etter nevnte lovgivning. Det skal gis slik tillatelse når den aktuelle behandlingen er blant de ytelsene som tilbys etter lovgivningen i den berørte personens bostedsstat, og dersom vedkommende ikke kan gis slik behandling innen en frist som er medisinsk forsvarlig, idet det tas hensyn til personens nåværende helsetilstand og sykdommens sannsynlige utvikling.

Artikkel 25 – kontantytelser ved sykdom, svangerskap og fødsel: De alminnelige reglene om eksportabilitet etter konvensjonen er omtalt i punkt 4.2.1. Artikkel 25 gir særlige regler for kontantytelser ved sykdom, svangerskap og fødsel ved bosted og opphold i en annen stat enn den kompetente staten, samt for beregningen av ytelsene.

Artikkel 25 nr. 1 innebærer at kontantytelser ved sykdom, svangerskap og fødsel ikke kan avslås eller stanses kun fordi mottakeren er bosatt eller oppholder seg i en annen stat. Det følger av Norges oppføring i vedlegg 7 nr. 4 at artikkel 26 nr. 1 ikke kommer til anvendelse for arbeidsavklaringspenger. Dette innebærer at retten til å beholde arbeidsavklaringspenger ved opphold eller bosted utenfor Norge reguleres uttømmende av bestemmelsene i folketrygdloven. Bakgrunnen for Norges vedleggsoppføring er hensynet til det gjensidighetsprinsippet som trygdeavtaler bygger på. Den britiske ytelsen Employment and Support Allowance (ESA), som ytes både til personer som skal tilbake i jobb og trenger arbeidsrettet oppfølging i en periode, og til personer som er varig ute av stand til å jobbe, koordineres som uføreytelse etter konvensjonen, og er unntatt fra opphevelse av bostedskrav, jf. artikkel 11(b).

Artikkel 25 nr. 2 til 4 gir særlige regler for beregning av kontantytelser ved sykdom, svangerskap og fødsel når den kompetente staten utmåler ytelsen basert på gjennomsnittlig inntekt eller en bestemt referanseperiode. Den alminnelige bestemmelsen om likebehandling av ytelser og inntekter i en annen stat er omtalt under artikkel 9.

Artikkel 26 – personer som fremmer krav om pensjon: Bestemmelsen omhandler rettigheter til naturalytelser for personer som nevnt. Et medlem i trygdeordningen som, når vedkommende fremmer krav om pensjon, eller når et slikt krav er til behandling, mister retten til naturalytelser etter lovgivningen i den staten som sist var kompetent stat, skal fortsatt ha rett til naturalytelser etter lovgivningen i bostedsstaten, forutsatt at den som fremmer krav om pensjon, oppfyller vilkårene for naturalytelser etter trygdellovgivningen i den staten som ved tilstått pensjon ville bli den kompetente staten etter artiklene 27 til 29.

Artikkel 27 – rett til naturalytelser etter bostedsstatens lovgivning: Bestemmelsen regulerer situasjonen der en person mottar en eller flere pensjoner etter to eller flere staters lovgivning og er bosatt i en av disse statene, og har rett til naturalytelser etter bostedsstatens lovgivning.

Artikkel 28 – ingen rett til naturalytelser etter bostedsstatens lovgivning: Bestemmelsen peker ut hvilken stat og kompetent institusjon som skal dekke utgiftene i ulike situasjoner, i tilfeller der pensjonisten ikke har rett til naturalytelser etter bostedsstatens lovgivning.

Artikkel 29 – pensjon etter lovgivningen i en eller flere stater som ikke er bostedsstaten, når det foreligger rett til naturalytelser i bostedsstaten: Bestemmelsen regulerer rett til naturalytelser i tilfeller som angitt.

Artikkel 30 – familiemedlemmer som er bosatt i en annen stat enn pensjonistens bostedsstat: Bestemmelsen regulerer rettigheter til naturalytelser for familiemedlemmer som er bosatt i en annen stat enn pensjonisten. Familiemedlemmene har rett til naturalytelser fra institusjonen på bostedet deres i samsvar med bestemmelsene i lovgivningen som anvendes av denne institusjonen, i den utstrekning pensjonisten har rett til naturalytelser etter lovgivningen i en avtalestat.

Artikkel 31 – opphold for pensjonisten eller medlemmer av hans/hennes familie i en annen stat enn bostedsstaten – opphold i kompetent stat – tillatelse til nødvendig behandling utenfor bostedsstaten: Bestemmelsen regulerer rettigheter til naturalytelser for pensjonisten eller dennes familiemedlemmer under opphold i en annen stat enn bostedsstaten, herunder opphold i den kompetente staten, og tillatelse til adekvat behandling utenfor bostedsstaten. Bestemmelsen gir artiklene 22, 23 og 24 tilsvarende anvendelse for pensjonister og deres familiemedlemmer. De enkelte statene kan velge å gi flere rettigheter til pensjonister ved retur til den kompetente staten ved oppføring i vedlegg 4 til hoveddelen. «Flere rettigheter» omfatter planlagt behandling, det vil si behandling utover det som blir nødvendig under oppholdet. I motsetning til Storbritannia, Island og Liechtenstein, har Norge ikke gitt flere rettigheter til pensjonister med pensjon fra Norge og deres familiemedlemmer som er bosatt i en annen stat, når de oppholder seg i Norge.

Artikkel 32 – kontantytelser til pensjonister: Bestemmelsen regulerer hvilken stat som er kompetent til å yte kontantytelser til pensjonister og deres familiemedlemmer. Artikkel 25 er gitt tilsvarende anvendelse. For en person som mottar en eller flere pensjoner etter en eller flere staters lovgivning og er bosatt i en av dem, skal kontantytelser gis av institusjonen i den staten som er ansvarlig for å dekke utgifter til naturalytelser i bostedsstaten. Se omtale av rett til naturalytelser for pensjonister og deres familiemedlemmer under artiklene 27 til

29. Det følger av Norges oppføring i vedlegg 7 nr. 4 at artikkel 32, tilsvarende som artikkel 25 nr. 1, ikke kommer til anvendelse for arbeidsavklaringspenger.

Artikkel 33 – avgifter som skal innbetales av pensjonister: Bestemmelsen gir regler om innbetaling av avgifter knyttet til ytelser ved sykdom og ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og tilsvarende ytelser til far. Etter bestemmelsen i nr. 1 kan en institusjon i en stat som etter lovgivningen den anvender, har ansvar for å foreta trekk for avgifter knyttet til de nevnte ytelsene, be om innbetaling av og innkreve slike avgifter mv., beregnet i samsvar med den nevnte lovgivningen. Dette gjelder bare i den utstrekning utgiftene til ytelser i henhold til artiklene 27 til 30 skal dekkes av en institusjon i den nevnte staten. Nr. 2 inneholder en regel for tilfeller som er nevnt i artikkel 29, det vil si situasjoner der vedkommende mottar pensjon etter lovgivningen i en eller flere stater som ikke er bostedsstaten, og det foreligger rett til naturalytelser i bostedsstaten. Når det etter bostedsstatens lovgivning skal innbetales avgifter eller tilsvarende beløp i forbindelse med de nevnte ytelsene, skal disse avgiftene ikke innkreves på grunnlag av dette bostedet.

Artiklene 34 til 36 inneholder felles bestemmelser for ytelser ved sykdom mv. Artikkel 34 omhandler både naturalytelser og kontantytelser, mens artiklene 35 og 36 bare gjelder naturalytelser.

Artikkel 34 – alminnelige bestemmelser: Bestemmelsen slår fast at artiklene 27 til 33 ikke får anvendelse på en pensjonist eller vedkommendes familiemedlemmer som har rett til ytelser etter en stats lovgivning på grunnlag av lønnet arbeid eller selvstendig virksomhet. I slike tilfeller framgår det at artiklene 21 til 25 skal anvendes.

Artikkel 35 – prioritering av rett til naturalytelser – særregel for familiemedlemmers rett til ytelser i bostedsstaten: Bestemmelsen inneholder særbestemmelser om prioritering av rett til naturalytelser i tilfeller der familiemedlemmer både har selvstendige og avledede rettigheter.

Artikkel 36 – refusjon mellom institusjoner: Bestemmelsen omhandler refusjon mellom institusjoner for naturalytelser. Naturalytelser som gis av én stats institusjon på vegne av en annen stats institusjon, skal som hovedregel refunderes fullt ut. Refusjonen skal fastsettes og foretas i samsvar med de ordningene som er fastsatt i tillegg 2 til vedlegg 1 (gjennomføringsdelen), enten som refusjon av faktiske utgifter eller som faste beløp (rund sum). Artikkel 36 nr. 3 gir anvisning på at statene og deres kompetente myndigheter kan avtale andre refusjonsmetoder eller gi avkall på enhver refusjon mellom institusjoner som er underlagt deres myndighet. Refusjonsavkall innebærer at hver av statene dekker egne utgifter til helsetjenester som ytes til medlemmer av trygdeordningen i den andre staten, det vil si at det ikke foretas et etterfølgende landoppgjør. Refusjonsavkall innebærer en administrativ forenkling og passer i tilfeller der det er noenlunde balanse mellom avtalestatene i utgiftsfordelingen.

Artikkel 36 nr. 3 må ses i sammenheng med den generelle bestemmelsen i artikkel 8 i gjennomføringsdelen, som gir adgang til å avtale andre framgangsmåter enn de som er fastsatt i gjennomføringsdelen.

4.4.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far

Gjennomføringsdelen er tatt inn i et eget vedlegg 1 til hoveddelen av konvensjonen.

Artiklene 20 til 23 inneholder gjennomføringsbestemmelser for naturalytelser.

Artikkel 20 – generelle gjennomføringsbestemmelser: Bestemmelsene fastsetter at de kompetente myndighetene eller institusjonene skal sørge for at medlemmer i trygdeordningen får all nødvendig informasjon om framgangsmåter og vilkår for tilståelse av naturalytelser når disse ytelsene mottas på territoriet til en annen stat enn den staten der den kompetente institusjonen ligger.

Artikkel 21 – bosted i en annen stat enn den kompetente staten: Bestemmelsen regulerer framgangsmåter og omfanget av rettigheter til naturalytelser etter artikkel 21 i hoveddelen. Ved anvendelse av artikkel 21 skal medlemmet i trygdeordningen eller vedkommendes familiemedlemmer ha plikt til å registrere seg så snart som mulig ved institusjonen på bostedet. Familiemedlemmenes rett til naturalytelser i bostedsstaten skal, på anmodning fra medlemmet eller fra institusjonen på bostedet, bekreftes ved et dokument utferdiget av den kompetente institusjonen. Artikkel 21 får tilsvarende anvendelse for pensjonister som omfattes av artiklene 26 til 28.

Artikkel 21 nr. 4 til 7 inneholder bestemmelser om refusjon av utgifter til betalt helseavgift. Bestemmelsene vil bare få praktisk betydning for personer som er omfattet av konvensjonen og som har betalt Immigration Health Surcharge i forbindelse med søknad om visum for opphold i Storbritannia. En person eller vedkommendes familiemedlemmer kan søke institusjonen på oppholdsstedet om å få refundert hele eller deler av den innbetalte helseavgiften dersom de

- har fått utstedt dokument som nevnt i artikkel 21 nr. 1,
- har registrert dokumentet ved institusjonen på oppholdsstedet og
- har betalt en helseavgift til oppholdsstaten som del av en søknad om tillatelse til innreise, opphold, arbeid eller bosetting i den staten.

Institusjonen på oppholdsstedet skal avgjøre kravet innen tre kalendermåneder regnet fra den dagen da kravet ble mottatt.

Artikkel 22 – opphold i en annen medlemsstat enn den kompetente staten: Bestemmelsen regulerer framgangsmåter og omfanget av rettigheter til naturalytelser etter artikkel 23 i hoveddelen. Ved anvendelse av artikkel 23 skal medlemmet i trygdeordningen legge fram et rettighetsdokument for helsetjenesteyteren i oppholdsstaten, utferdiget av den kompetente institusjonen og med bekreftelse på retten til naturalytelser. Dokumentet skal tilfredsstillende kravene i tillegg 1 til vedlegg 1. Tillegg 1 oppstiller en rekke krav til innholdet i et rettighetsdokument for at det skal være gyldig, blant annet om navn, ID-nummer og fødselsdato på innehaveren, utløpsdato, landkode, navn på kompetent institusjon mv. De tekniske kravspesifikasjonene til rettighetsdokumentet skal avtales mellom statene

gjennomden blandede administrative komiteen. Med naturalytelser som nevnt i artikkel 23 i hoveddelen, menes de naturalytelsene som tilbys i oppholdsstaten, i samsvar med dens lovgivning, og som blir nødvendige av medisinske grunner, slik at et medlem ikke blir tvunget til å reise tilbake til den kompetente staten for å få nødvendig behandling før oppholdet er avsluttet som planlagt.

Artikkel 22 nr. 11 til 16 gir nærmere bestemmelser om refusjon av helseavgift for studenter og deres familiemedlemmer. Bestemmelsene vil få praktisk betydning for norske studenter som er omfattet av konvensjonen og som har betalt Immigration Health Surcharge i forbindelse med søknad om opphold for å studere i Storbritannia. Vilåårene for å kunne søke om refusjon av helseavgiften er at vedkommende

- innehar et gyldig dokument utstedt av den kompetente institusjonen,
- er tatt opp ved en institusjon for høyere utdanning i en annen stat enn den kompetente staten for å gjennomføre et fulltids studium som kvalifiserer til høyere utdanning anerkjent av den staten, inkludert vitnemål, attester eller doktorgrader ved en institusjon for høyere utdanning som kan dekke et forberedende kurs i forkant av slik utdanning i samsvar med nasjonal lovgivning, eller obligatorisk opplæring,
- ikke utfører eller har utført lønnet arbeid eller selvstendig virksomhet i studiestaten i den perioden helseavgiften omfatter, og
- har betalt en helseavgift som en del av en søknad om tillatelse til innreise, opphold eller bosetting med det formål å gjennomføre et fulltids studium i den staten.

Artikkel 23 – planlagt behandling: Bestemmelsen regulerer framgangsmåter for refusjon og for å få tillatelse til å reise for å motta planlagt behandling etter artikkel 24 i hoveddelen. Ved anvendelse av artikkel 24 skal medlemmet i trygdeordningen legge fram et dokument for institusjonen på oppholdsstedet, utferdiget av den kompetente institusjonen. Dersom et medlem som ikke er bosatt i den kompetente staten, har behov for akutt, livsnødvendig behandling, og tillatelsen ikke kan avslås i henhold til artikkel 24 nr. 2 i hoveddelen, skal institusjonen på bostedet gi tillatelse på vegne av den kompetente institusjonen, som umiddelbart skal underrettes av institusjonen på bostedet.

Artikkel 24 – kontantytelser i forbindelse med arbeidsudyktighet når vedkommende er bosatt eller oppholder seg i en annen stat enn den kompetente staten: Bestemmelsen regulerer framgangsmåter for innhenting av medisinske opplysninger og administrativ kontroll for kontantytelser ved sykdom etter artikkel 25 i hoveddelen, i tilfeller hvor personen har satt fram krav om eller mottar en slik ytelse, er bosatt i en annen stat. Artikkel 24 nr. 1 til 4 regulerer framgangsmåten som den trygdedekkede skal følge, og omhandler framskaffelse av legeerklæring/medisinsk dokumentasjon og vedkommendes plikter i henhold til nasjonal lovgivning. Artikkel 24 nr. 5 regulerer framgangsmåten for institusjonen i bostedsstaten når institusjonen i den kompetente staten ber om medisinske opplysninger. Artikkel 24 nr. 6 til 9 regulerer framgangsmåten som skal følges av den kompetente institusjonen. Som utgangspunkt skal utstedelse av legeerklæring gjøres av en lege i bostedsstaten. Den kompetente institusjonen kan imidlertid kreve at personen

undersøkes av en særlig utpekt lege. Det er videre presisert at en legeerklæring utstedt i en annen stat skal ha samme gyldighet som en legeerklæring utstedt i den kompetente staten. Dette er i tråd med artikkel 9 i hoveddelen (likebehandling med hensyn til blant annet faktiske forhold). Det følger av artikkel 24 nr. 10 at bestemmelsens nr. 1 til 9 får tilsvarende anvendelse ved midlertidig opphold i en annen stat.

Artikkel 25 – avgifter for pensjonister: Bestemmelsen har regler om begrensning av avgiftstrekk dersom en person mottar pensjon fra mer enn én stat. I slike tilfeller skal den avgiften som trekkes fra samtlige utbetalte pensjoner, ikke under noen omstendighet være høyere enn det beløpet som trekkes fra en person som mottar det samme pensjonsbeløpet fra den kompetente staten.

I konvensjonen avdeling IV finnes de finansielle bestemmelsene. Avdelingen er delt i to kapitler. I kapittel 1 finnes bestemmelser om refusjon av utgifter til ytelser i henhold til artikkel 35 og artikkel 41 i hoveddelen. Kapittel 2 omtales nedenfor i punkt 4.10.2.

Artiklene 46 til 53 har bestemmelser om refusjon av naturalytelser som utfyller artikkel 36 i hoveddelen.

Artikkel 46 – refusjon på grunnlag av faktiske utgifter: Bestemmelsen regulerer fastsettelse av refusjon basert på faktiske utgifter.

Artikkel 47 – identifisering av de berørte statene: Bestemmelsen regulerer refusjon på grunnlag av faste beløp (rund sum). For de statene som står oppført i tillegg 2 til vedlegg 1, skal utgifter til naturalytelser refunderes på grunnlag av et fast beløp som fastsettes for hvert kalenderår. Rund sum kan kreves for familiemedlemmer til medlemmer av en trygdeordning som ikke er bosatt i samme stat som medlemmet og av pensjonister og deres familiemedlemmer. Norge og Storbritannia står oppført i tillegg 2. Island og Liechtenstein har valgt å kreve refusjon basert på faktiske utgifter.

Artikkel 48 – beregningsmetode for månedlige faste beløp og samlet fast beløp: Bestemmelsen inneholder blant annet en formel for beregning av det månedlige og det årlige faste beløpet.

Artikkel 49 – melding om gjennomsnittlige årlige utgifter: Bestemmelsen innebærer at gjennomsnittlig årlig utgift per person i hver aldersgruppe for et bestemt år skal meldes til den blandede administrative komiteen innen utgangen av det andre året etter det aktuelle året.

Artikkel 50 – framgangsmåte for refusjon mellom institusjoner: Bestemmelsen slår fast at refusjoner mellom de berørte statene skal finne sted så raskt som mulig. Berørte institusjoner har plikt til snarest mulig å refundere fordringer innen de fristene som er nevnt i artiklene 51 og 52. En tvist om en bestemt fordring skal ikke være til hinder for at en eller flere andre fordringer kan refunderes. Refusjon skal skje via et kontaktorgan. For Norges del vil Helfo være kontaktorgan.

Artikkel 51 – frister for å legge fram og betale fordringer: Bestemmelsen fastlegger en frist på 12 måneder for å framsette fordringer basert på faktiske utgifter og rund sum. Fordringer framsatt etter denne fristen kommer ikke i betraktning. Debitorstaten skal betale fordringene

til kreditorstatens kontaktorgan innen 18 måneder etter utgangen av måneden da de ble framlagt for debitorstatens kontaktorgan.

Artikkel 52 – morarente og nedbetaling: Bestemmelsen regulerer adgangen til å kreve morarente og nedbetaling av fordringer, samt beregning av morarenten basert på referanserente fastsatt av den blandede administrative komiteen.

Artikkel 53 – årlig regnskapsoppgjør: Bestemmelsen pålegger statene å underrette hverandre om beløpet på fordringene som er framsatt, avgjort eller bestridt (kreditorposisjon) og beløpet på fordringene som er mottatt, avgjort eller bestridt (debitorposisjon).

4.5 Ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom

4.5.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom

Bestemmelsene i artiklene 37 til 42 i kapittel 2 i del III i konvensjonen regulerer ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom.

Artikkel 37 – rett til naturalytelser og kontantytelser: Bestemmelsen regulerer rettigheter til naturalytelser og kontantytelser. Bestemmelsen slår fast at bestemmelsene i artiklene 21 til 25 også får anvendelse på ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom.

Artikkel 38 – transportutgifter: Bestemmelsen inneholder egne regler for dekning av transportutgifter ved yrkesskade og yrkessykdom til personens bosted, sykehus eller gravsted dersom personen er død etter en arbeidsulykke. Det følger av bestemmelsene at den kompetente staten skal dekke transportutgiftene til bosted, sykehus eller gravsted i staten der vedkommende var bosatt da ulykken inntraff.

Artikkel 39 – ytelser ved yrkessykdom når den syke personen har vært utsatt for samme risiko i flere stater: Bestemmelsen regulerer hvilken stats regelverk som kommer til anvendelse når den syke har vært utsatt for samme risiko i flere stater. I henhold til bestemmelsen kommer regelverket i den siste staten hvor vilkårene for yrkesskade eller yrkessykdom er oppfylt, til anvendelse.

Artikkel 40 – forverring av en yrkessykdom: Bestemmelsen inneholder regler om fordeling av ansvar dersom det skjer en forverring av en sykdom som en person mottar ytelser for. Bestemmelsen skiller mellom situasjoner der personen i oppholdsstaten har drevet virksomhet som arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende som kan forårsake eller forverre den aktuelle sykdommen, og der personen ikke har drevet slik virksomhet.

Artikkel 41 – regler for å ta hensyn til særlige bestemmelser i visse lovgivninger: Bestemmelsen inneholder regler for å ta hensyn til særtrekk ved visse lovgivninger. Blant annet gis det regler som hva som skal skje dersom det ikke er forsikring mot arbeidsulykker eller yrkessykdommer i den staten der personen er bosatt eller oppholder seg. Det samme gjelder dersom det ikke finnes forsikring mot arbeidsulykker eller yrkessykdommer i den kompetente staten.

Artikkel 42 – refusjon mellom institusjoner: Bestemmelsen gir artikkel 36, om refusjon av utgifter til naturalytelser mellom institusjoner, anvendelse også for ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom.

4.5.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom

Artikkel 26 – rett til naturalytelser og kontantytelser ved bosted eller opphold i en annen stat enn den kompetente staten: Bestemmelsen gir den framgangsmåten som framgår av artiklene 21 til 24 tilsvarende anvendelse for ytelser ved yrkesskade.

Artikkel 27 – framgangsmåte ved yrkesskade eller yrkessykdom som inntreffer i en annen stat enn den kompetente staten: Bestemmelsen inneholder regler om framgangsmåten ved yrkesskade som skjer, eller yrkessykdommer som blir konstatert, i en annen stat enn den kompetente. Det gis blant annet regler om hvor meldingen om skaden eller sykdommer skal settes fram, den kompetente statens mulighet til å få se legeerklæringer som er utstedt i forbindelse med skaden eller sykdommen, den kompetente statens mulighet til å få undersøkt saken, den kompetente statens mulighet til å få utarbeidet en detaljert rapport om skaden eller sykdommen og dens konsekvenser og bosteds- eller oppholdsstatens mulighet til å bli kjent med beslutninger og vedtak som den kompetente staten har gjort i forbindelse med skaden eller sykdommen.

Artikkel 28 – tvister om hvorvidt skaden eller sykdommen er yrkesbetinget: Bestemmelsen inneholder regler om framgangsmåten dersom den kompetente institusjonen er i tvil om skaden eller sykdommen åpner opp for rett til natural- eller kontantytelser etter artikkel 37. Institusjonen skal da uten opphold informere institusjonen i bosteds- eller oppholdsstaten om dette. Når endelig avgjørelse er truffet, skal den kompetente institusjonen uten opphold underrette institusjonen på bosteds- eller oppholdsstedet som har gitt naturalytelsene. Bestemmelsen inneholder også regler om hva ytelsen skal regnes som, avhengig av om skaden eller sykdommen blir regnet som yrkesbetinget eller ikke.

Artikkel 29 – framgangsmåte ved eksponering for risiko for yrkessykdom i mer enn en stat: Bestemmelsen inneholder regler om prosedyre der en person som lider av en yrkessykdom har vært eksponert for den samme risikoen i flere stater. Erklæringen eller meldingen om yrkessykdommen skal i slike tilfeller sendes til den kompetente institusjonen i den staten der personen sist utførte en virksomhet som kunne forårsake sykdommen. De andre statene skal så sende meldinger og attester de har mottatt til denne institusjonen. Dersom institusjonen i den siste staten ikke godkjenner yrkessykdommen, skal institusjonen uten opphold sende erklæringen eller meldingen og alle tilhørende attester, inkludert funnene og rapportene av medisinske undersøkelser utført av den første institusjonen, til institusjonen i den tidligere staten i henhold til lovgivningen der vedkommende drev en virksomhet som kunne forårsake den aktuelle yrkessykdommen.

Artikkel 30 – utveksling av opplysninger mellom institusjoner og forskudd ved klage på avslag: Bestemmelsen inneholder regler om utveksling av informasjon mellom institusjoner og forskuddsbetaling ved klage på avslag. Ved klage på et avslag der personen har vært eksponert for det skadelige stoffet i flere stater, skal institusjonen i den kompetente staten

orientere institusjonene i bosteds- og oppholdsstaten om klagen, og deretter informere om den endelige avgjørelsen. Dersom personen har rett til ytelser i henhold til lovgivningen i en annen stat enn staten der det påklagde vedtaket er gjort, skal den førstnevnte staten foreta en forskuddsbetaling. Videre er det regulert hvordan etteroppgjøret skal skje.

Artikkel 31 – forverring av en yrkessykdom: Bestemmelsen inneholder regler om forverring av en yrkessykdom. I tilfeller som dekkes av konvensjonen artikkel 40, må den yrkessyke gi institusjonen i staten der vedkommende gjør krav på rett til ytelser, opplysninger om ytelser som tidligere er gitt for den aktuelle yrkessykdommen. Denne institusjonen kan kontakte enhver annen tidligere kompetent institusjon for å få den informasjonen den anser som nødvendig.

Artikkel 32 – vurdering av uførhetsgrad ved yrkesskade eller yrkessykdom som har inntruffet tidligere eller inntreffer på et senere tidspunkt: Bestemmelsen inneholder regler om fastsetting av uføregrad ved yrkesulykker eller -sykdommer som har inntruffet tidligere eller senere. Dersom en tidligere eller påfølgende arbeidsuførhet var forårsaket av en ulykke som inntraff da den berørte personen var underlagt lovgivningen i en stat som ikke skiller på om årsaken til uførheten er yrkesbetinget eller ikke, skal den kompetente institusjonen på anmodning fra den kompetente institusjonen i en annen stat, gi opplysninger om graden av tidligere eller påfølgende arbeidsuførhet, og der det er mulig, opplysninger som gjør det mulig å fastslå om arbeidsuførheten er et resultat av en arbeidsulykke slik dette er definert av institusjonen i en annen stat. Når retten til ytelser og beløpet fastsettes, skal institusjonen ta hensyn til størrelsen på uførheten som er forårsaket av disse tidligere eller etterfølgende tilfellene.

Artikkel 33 – innlevering og behandling av krav om pensjon eller tilleggssytelser: Bestemmelsen inneholder regler om fremsettelse og utredning av krav om pensjon eller tilleggsgodtgjørelse. For å motta pensjon eller tilleggsgodtgjørelse i henhold til lovgivningen i en stat, skal vedkommende eller deres etterlatte bosatt på territoriet til en annen stat, sette fram krav enten til den kompetente institusjonen eller til institusjonen i bostedsstaten, som skal sende det til den kompetente institusjonen. Kravet skal inneholde informasjonen som kreves i henhold til lovgivningen som anvendes av den kompetente institusjonen.

4.6 Gravferdshjelp

4.6.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om gravferdshjelp

Kapittel 3 inneholder bestemmelser om ytelser i forbindelse med gravferd.

Artikkel 43 – rett til gravferdshjelp når dødsfallet inntreffer i, eller mottakeren er bosatt i, en annen stat enn den kompetente: Det følger av bestemmelsen at et dødsfall i en stat skal likestilles med et dødsfall i den kompetente staten, og at kompetent institusjon skal gi gravferdshjelp etter sin nasjonale lovgivning selv om den personen som utløser stønaden, var bosatt i en annen stat. Bestemmelsene kommer også til anvendelse når dødsfallet skyldes yrkesskade eller yrkessykdom.

Artikkel 44 – Utbetaling av ytelser når en pensjonist dør: Det følger av bestemmelsen at dersom en pensjonist som får rett til pensjon fra en stat, dør mens vedkommende er bosatt i et annen stat enn den staten som er ansvarlig for naturalytelser, i hovedsak helsetjenester, skal ytelser til gravferd utbetales av staten som er kompetent for naturalytelser. Tilsvarende gjelder for pensjonistens familiemedlemmer.

4.6.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om gravferdshjelp

Gjennomføringsdelen inneholder bestemmelser om den praktiske gjennomføringen av bestemmelsene om gravferdshjelp.

Artikkel 34 – søknad om gravferdshjelp: Det følger av bestemmelsen at et krav om gravferdshjelp skal sendes enten til den kompetente institusjonen, eller til institusjonen i bostedsstaten. Institusjonen i bostedsstaten skal så sørge for å videresende kravet til den kompetente institusjonen. Kravet må inneholde de opplysninger som kreves etter lovgivningen i den kompetente staten.

4.7 Ytelser ved uførhet

4.7.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved uførhet

Artikkel 45 – beregning av uføreytelser: Bestemmelsen slår fast at ved beregning av uføretrygd er den kompetente staten ikke pliktig å ta hensyn til trygdeperioder, arbeidsperioder, perioder med selvstendig næringsvirksomhet eller bosettingsperioder i den andre staten. Dette innebærer at størrelsen på uføretrygden fastsettes etter reglene i folketrygdloven. Perioder med trygdetid og inntekt i den andre staten tas ikke med i beregningen.

Artikkel 46 – særlige bestemmelser om sammenlegging av tid: Det følger av bestemmelsen at konvensjonen artikkel 50, om sammenlegging av tid for alders- og etterlattepensjoner, gjelder tilsvarende for uføretrygd. Når nasjonal lovgivning krever medlemskap i trygdeordningen da trygdetilfellet inntraff (uføretidspunktet), skal dette vilkåret anses oppfylt dersom personen tidligere har vært omfattet av trygdeordningen i den staten som krever medlemskap når trygdetilfellet inntraff, og vedkommende var omfattet av en trygdeordning i den andre staten når uførheten materialiserte seg, se artikkel 50 nr. 4.

De alminnelige reglene om sammenlegging av perioder etter konvensjonen er omtalt over, se punkt 4.2.1. Det følger av Norges oppføring i vedlegg 7 nr. 2 at sammenlegging av perioder for å oppnå rett til uføretrygd kun gjelder så langt personen samlet har minst ett år med trygdetid i Norge forut for uføretidspunktet. Videre er det i vedleggsoppføring nr. 3 en særlig regel for personer som ikke har vært yrkesaktive i noen av statene. For disse kreves det til sammen minst fem års botid i Norge for at konvensjonens bestemmelser skal komme til anvendelse. Dette gjelder likevel ikke for familiemedlemmer til personer som har vært yrkesaktive i Norge, eller for studenter og deres familiemedlemmer.

Artikkel 47 – forverring av uførhet: Bestemmelsen regulerer situasjoner hvor uførheten forverres etter innvilgelsen av uføretrygd. I slike tilfeller skal institusjonen i den staten som

har tilkjent uføretrygden, altså den kompetente staten, dekke utgiftene som følger av økt uføregrad.

Artikkel 48 – overgang fra ytelser ved uførhet til ytelser ved alder: Bestemmelsen inneholder en nærmere regulering av konvertering av uføreytelser til alderspensjon. Dersom det er fastsatt i lovgivningen til den staten som utbetaler uføreytelser, skal slike ytelser konverteres til alderspensjon på de vilkårene som er fastsatt i lovgivningen(e) som ble lagt til grunn da ytelsen ble innvilget og i samsvar med kapittel 5 i konvensjonen. Dersom en berørt person har krav på alderspensjon fra flere stater, skal den staten som har ansvar for uføreytelser, fortsatt gi disse ytelsene inntil det inntreffer rett til alderspensjon i de andre statene.

4.7.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen om ytelser ved uførhet

Gjennomføringsdelen inneholder bestemmelser om den praktiske gjennomføringen av bestemmelsene om ytelser ved uførhet. Ytelser ved uførhet er regulert i samme kapittel som ytelser ved alderspensjon og etterlattepensjon, og omtales nedenfor i punkt 4.8. Bestemmelsene anvendes så langt de passer for uføretrygd, se særlig artiklene 40 og 44.

4.8 Alderspensjon og etterlattepensjon

I kapittel 5 finnes bestemmelser om alderspensjon og etterlattepensjon (ytelser til gjenlevende ektefelle, tidligere familiepleier og barn). Pensjoner gis etter det såkalte pro rata-prinsippet, det vil si at hver stat der den berørte personen har hatt pensjonsopptjening, gir en forholdsmessig ytelse basert på opptjeningstiden i denne staten.

4.8.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om alderspensjon og etterlattepensjon

Artikkel 49 – alminnelige bestemmelser: Det følger blant annet av bestemmelsen at når det er søkt om pensjon, skal alle statene der personen har vært undergitt lovgivningen, fastsette retten til ytelser.

Artikkel 50 – særlige bestemmelser om sammenlegging av tid: Bestemmelsen regulerer sammenlegging av tid i tilfeller der det er opptjent tid i en særordning for bestemte yrker eller en bestemt selvstendig virksomhet. Trygdetid som er opptjent i en særordning i en stat skal blant annet medregnes ved tilståelse av ytelser etter den alminnelige ordningen i en annen stat. Til slutt inneholder bestemmelsen regler om at dersom lovgivningen i en stat setter som vilkår at en berørt person er medlem i trygdeordningen på det tidspunktet trygdetilfellet inntreffer, skal dette vilkåret anses oppfylt også dersom den berørte personen tidligere har vært omfattet av lovgivning i denne staten, og da tilfellet inntraff var omfattet av trygdeordningen i en annen stat. Folketrygdlovens krav om medlemskap på tidspunktet man tar ut alderspensjon eller dødsfallstidspunktet for etterlattepensjon, kan således oppfylles gjennom denne bestemmelsen.

Artikkel 51 – tilståelse av ytelser: Bestemmelsen angir regler for beregning av pensjon. Det følger av bestemmelsen at når vilkårene for pensjon er oppfylt etter de nasjonale vilkårene

skal ytelsen beregnes etter disse. Dersom vilkårene for rett til ytelsen ikke er oppfylt etter de nasjonale vilkårene, skal ytelsen beregnes etter reglene i artikkel 51, som anviser en pro rata-beregning basert på opptjeningen i den enkelte staten. For personer som har rett til ytelser etter de nasjonale bestemmelsene, velges den høyeste av disse to ytelsene. Det følger videre av bestemmelsen at dersom den nasjonale beregningen minst tilsvarer pro rata-ytelsen beregnet etter konvensjonen, kan den aktuelle staten unnlate å beregne ytelsen pro rata. Dette gjelder bare dersom ytelsen er oppført i vedlegg 5 del 1. Norge har oppført alderspensjon etter folketrygdloven kapitlene 19 og 20 i dette vedlegget. Videre skal ytelser som er oppført i vedlegg 5 del 2 ikke pro rata beregnes. For Norges del gjelder dette inntektspensjon etter folketrygdloven kapittel 20 og tilleggsyttelsene som kan gis til gjenlevende ektefelle og tidligere familiepleier etter folketrygdloven kapittel 17, slik dette kapitlet vil lyde fra 1. januar 2024. Det er således bare etterlattepensjon og overgangsstonad som skal beregnes pro rata etter denne bestemmelsen.

Videre følger det av vedlegg 7 at overgangsbestemmelsene for overkompensasjon som gis etter folketrygdloven ved beregning av alderspensjon for personer som er født før 1937, kommer til anvendelse på nærmere angitte vilkår.

Artikkel 52 – regler mot sammenfall: Bestemmelsen regulerer tilfeller der det er sammenfall av ytelser, både av samme art og av forskjellig art. Bestemmelsen forutsetter at det finnes regler om sammenfall i statenes lovgivning. Folketrygdlovens regler for alderspensjon og etterlattepensjon har ikke slike regler. Unntaket er reglene om forsørgingstillegg til alderspensjon, som har bestemmelser om at ytelser fra utlandet av samme art som enkelte folketrygdytelser kan føre til reduksjon av tillegget. Disse tilleggene er imidlertid under utfasing. Konvensjonens regler mot sammenfall er derfor lite aktuelle for Norge.

Artikkel 53 – sammenfall av ytelser av samme art: Bestemmelsen inneholder nærmere regler om behandling av saker der det er sammenfall av ytelser av samme art. når det finnes regler om sammenfall i trygdeavtaler. I vedlegg 6 gis en oversikt over ytelser og avtaler som åpner for anvendelse av hoveddelen artikkel 53. Norge har ingen oppføringer i vedlegget.

Artikkel 54 – sammenfall av ytelser av forskjellig art: Bestemmelsen inneholder nærmere regler om behandling av saker der det er sammenfall av ytelser av forskjellig art eller annen inntekt.

Artikkel 55 – tilleggsbestemmelser for beregning av ytelser: Bestemmelsen gir mer detaljerte regler om de delene av pro rata-beregningen etter artikkel 51 som knytter seg til opptjening av trygdetid, inntektsperioder med videre. Blant annet regulerer den tilfellet der samlet trygdetid i statene overstiger maksimumstiden i den staten som skal beregne ytelsen. I slike tilfeller anvendes maksimumstiden fastsatt i nasjonal lovgivning. For Norges del vil dette være 40 år, det vil si 480 måneder.

Videre har Norge i vedlegg 7 nr. 1 en oppføring vedrørende overgangsreglene om overkompensasjon for personer født før 1937. Disse bestemmelsene kommer til anvendelse for personer som er omfattet av konvensjonen på visse betingelser. Vedleggsoppføringen

antas ikke å få stor betydning, ettersom personer født i 1937 og tidligere normalt sett allerede har tatt ut alderspensjon.

Artikkel 56 – trygdetid eller botid under ett år: Bestemmelsen fritar en stat for å gi ytelser basert på opptjening som er kortere enn ett år forut for stønadstilfellets inntreden. I slike tilfeller skal imidlertid andre berørte stater medregne denne opptjeningstiden. Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse på ytelser som er ført opp i vedlegg 5 del 2. For Norges del gjelder dette inntektspensjon etter folketrygdloven kapittel 20 og tilleggssytelsene som kan gis til gjenlevende ektefelle og tidligere familiepleier etter folketrygdloven kapittel 17, slik dette kapitlet vil lyde fra 1. januar 2024. Videre følger det av vedlegg 7 at personer som ikke har vært yrkesaktive, må være eller ha vært bosatt i Norge i minst 5 år for at konvensjonens bestemmelser skal komme til anvendelse. Dette gjelder ikke for familiemedlemmer til personer som har vært yrkesaktive i Norge, eller for studenter og deres familiemedlemmer.

Artikkel 57 – ny beregning og regulering av ytelser: Bestemmelsen regulerer tilfellet der en stat endrer sine nasjonale bestemmelser for tilståelse og beregning av ytelser. Den regulerer også tilfellet der det skjer en relevant endring i den berørte personens personlige situasjon som etter de nasjonale reglene fører til en justering av ytelsesbeløpet. I slike tilfeller skal ytelsene som hovedregel beregnes på nytt etter artikkel 51.

4.8.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen om alderspensjon og etterlattepensjon

Gjennomføringsdelen inneholder bestemmelser om den praktiske gjennomføringen av bestemmelsene om alderspensjon og etterlattepensjon. Bestemmelsene gjelder også for ytelser ved uførhet, se punkt 4.7.

Artikkel 35 – tilleggsbestemmelser for beregning av ytelser: Bestemmelsen inneholder for det første en bestemmelse om at artikkel 11 om sammenlegging av tid i gjennomføringsdelen skal anvendes ved beregning av pensjoner. Videre har bestemmelsen en nærmere regulering av behandling av perioder med frivillig trygd i forbindelse med beregningen.

Artikkel 36 – krav om ytelser: Bestemmelsen gjelder framsettelse av krav om alderspensjon og etterlattepensjon, og fastsetter at et krav som hovedregel framsettes i bostedsstaten. Kravdatoen skal gjelde for alle de berørte statene, med mindre den berørte personen ikke har opplyst om arbeid eller bosetting i en annen stat.

Artikkel 37 – bekreftelser og opplysninger som søkeren skal legge ved søknaden: Bestemmelsen inneholder en nærmere regulering av informasjon som søkeren skal gi i forbindelse med søknadene, blant annet informasjon om opptjening, identitetsnummer, arbeidsgivere og bostedsadresse. Dersom den berørte personen ber om utsatt uttak av alderspensjon i en stat, skal dette oppgis, og hvis han/hun trekker søknaden om pensjon i en stat, skal ikke dette anses å være et samtidig tilbakekall av søknader i andre stater.

Artikkel 38 – de berørte institusjonenes søknadsbehandling: Bestemmelsen inneholder en definisjon av kontaktinstitusjon, det vil si den institusjonen som forelegges eller oversendes

søknaden om pensjon. I tillegg til å behandle søknaden om ytelser etter egen lovgivning, skal denne institusjonen koordinere saksbehandlingen med de andre statene, blant annet ved å sørge for innhenting av opplysninger fra den berørte personen og utveksling av opplysninger og oversendelse av vedtak med mer til de berørte institusjonene. Alle institusjonene skal så snart som mulig behandle søknaden, og oversende informasjon om trygdetid og melding om vedtak.

Artikkel 39 – melding om vedtak til søkeren: Det følger av bestemmelsen at hver institusjon skal informere den berørte personen om sitt vedtak. Vedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang og frister.

Artikkel 40 – fastsettelse av uførhetsgrad: Bestemmelsen angir at hver institusjon, i samsvar med sin nasjonale lovgivning, skal ha muligheten til å få søkeren undersøkt av en lege eller annen sakkyndig etter eget valg, for å fastsette uførhetsgraden. Institusjonen skal imidlertid ta hensyn til legeerklæringer med mer som er innhentet i andre stater, som om de var utferdiget i staten der institusjonen er hjemmehørende.

Artikkel 41 – midlertidig utbetaling og forskuddsutbetaling av ytelser: Bestemmelsen regulerer utbetaling av midlertidige ytelser og forskudd. Det følger av bestemmelsen at ytelser som kan gis etter nasjonal lovgivning skal komme til utbetaling umiddelbart. Ytelsen anses midlertidig i påvente av at saksbehandlingen skal fullføres. Dersom det anses innlysende at de berørte personen har rett til en pro rata-beregnet ytelse, skal det utbetales et forskudd som ligger så nær som mulig opp til det antatte endelige beløpet.

Artikkel 42 – ny beregning av ytelser: Bestemmelsen regulerer tilfeller der pensjoner beregnes på nytt etter artikkel 49 eller 57 i hoveddelen. I slike tilfeller skal artikkel 41 i gjennomføringsdelen anvendes tilsvarende. Dersom en ytelse må beregnes på nytt, bortfaller eller stanses midlertidig, skal den institusjonen som har vedtatt dette, umiddelbart underrette alle institusjoner der vedkommende har en rettighet.

Artikkel 43 – tiltak med sikte på forgang i pensjonsberegningen: Bestemmelsen inneholder tiltak for å lette og å få forgang i saksbehandlingen og utbetalingen av ytelser. I hovedsak er dette tiltak som kan iverksettes før krav om pensjon settes fram, blant annet utveksling av informasjon om endringer i lovvalg og utveksling av informasjon om opptjeningsperioder.

Artikkel 44 – koordineringstiltak i statene: Bestemmelsen inneholder retningslinjer for koordinering internt i en stat i tilfeller der nasjonal lovgivning har regler om fastsettelse av ansvarlig institusjon/ordning, eller om at trygdetid skal legges til en bestemt ordning.

4.9 Ytelser ved arbeidsløshet

4.9.1 Bestemmelser i hoveddelen med vedlegg om ytelser ved arbeidsløshet

Ytelser ved arbeidsløshet er regulert i artiklene 58 og 59 i kapittel 6 i del III i hoveddelen. Artikkel 58 gir særskilte sammenleggingsregler, mens artikkel 59 gir regler om beregning av arbeidsløshetsytelser. Dagpenger fra Norge kan ikke eksporteres til Storbritannia, jf. artikkel 10, som er nærmere omtalt i punkt 4.2.1.

Artikkel 58 – særregler om sammenlegging av trygdetid, tid med lønnet arbeid eller tid med selvstendig næringsvirksomhet: Det følger av artikkel 58 nr. 1 at dersom det i nasjonal lovgivning er et vilkår for å oppnå, beholde eller få tilbake rett til ytelser, eller for at denne retten skal ha en viss varighet, at den arbeidsløse har tilbakelagt trygdeperioder, arbeidsperioder eller perioder med selvstendig næringsvirksomhet, skal den kompetente staten i den utstrekning det er nødvendig, ta hensyn til tilsvarende perioder tilbakelagt i andre stater, som om disse var tilbakelagt i den kompetente staten. Dette gjelder likevel bare trygdetid som ville gitt rett til ytelser ved arbeidsløshet etter den kompetente statens lovgivning. Det følger videre av artikkel 58 nr. 2 at anvendelsen av reglene om sammenlegging forutsetter at den berørte personens siste trygdeperiode, arbeidsperiode eller periode med selvstendig næringsvirksomhet er fra den staten der krav om arbeidsløshetsytelser blir satt fram.

Artikkel 59 – beregning av ytelser: Etter artikkel 59 nr. 1 skal lønn eller yrkesinntekt som den berørte personen hadde i sitt siste arbeid i den kompetente staten legges til grunn for beregningen av arbeidsløshetsytelsen. Det følger videre av artikkel 59 nr. 2 at hvis den kompetente statens lovgivning gir en bestemt referanseperiode for fastsettelsen av lønn eller yrkesinntekt for å beregne ytelsen, og den berørte personen har vært undergitt en annen stats lovgivning i hele eller deler av referanseperioden, skal den kompetente staten bare ta hensyn til lønnen eller yrkesinntekten mottatt under vedkommendes siste aktivitet som ansatt eller selvstendig næringsdrivende i henhold til denne lovgivningen.

4.9.2 Bestemmelser i gjennomføringsdelen med tillegg om ytelser ved arbeidsløshet

Artikkel 45 – sammenlegging av tid og beregning av ytelser: Bestemmelsen regulerer ytelser ved arbeidsløshet, og den slår fast at artikkel 11 om sammenlegging av perioder i gjennomføringsdelen gjelder tilsvarende (med alle nødvendige endringer) for artikkel 58 i hoveddelen, som gir spesielle regler for sammenlegging av trygdeperioder, arbeidsperioder eller perioder med selvstendig næringsvirksomhet. Berørte personer kan framlegge dokumentasjon for den kompetente staten på tilbakelagte opptjeningsperioder i forbindelse med sin siste aktivitet som ansatt eller selvstendig næringsdrivende i henhold til en annen stats lovgivning.

Det følger videre av bestemmelsen at den kompetente staten ved beregning av arbeidsløshetsytelser skal ta hensyn til familiemedlemmer som oppholder seg i en annen stat, dersom størrelsen på ytelsen også beregnes på bakgrunn av antallet familiemedlemmer. Dette gjelder likevel ikke hvis familiemedlemmer som oppholder seg i den andre staten, har rett til arbeidsløshetsytelser som også beregnes på grunnlag av antall familiemedlemmer.

4.10 Forskjellige bestemmelser

4.10.1 Forskjellige bestemmelser i hoveddelen

Artikkel 60 – samarbeid: Bestemmelsen gir regler om samarbeid og kommunikasjon mellom statenes myndigheter og institusjoner, herunder saksbehandlingsregler, samt i en

viss grad også regler om kommunikasjonen mellom disse og enkeltpersoner. Statene skal blant annet notifikere den blandede administrative komiteen om endringer i nasjonal lovgivning som angår trykdeområdene omfattet av det materielle virkeområdet, jf. artikkel 6, når disse er relevante eller vil kunne innvirke på gjennomføringen av konvensjonen. De kompetente myndighetene, institusjonene og personene skal ha plikt til å utveksle informasjon og samarbeide for å sikre at konvensjonen gjennomføres på riktig måte. De berørte personene skal så snart som mulig underrette institusjonene i den kompetente staten og i bostedsstaten om enhver endring i sin personlige situasjon eller familiesituasjon som har betydning for retten til ytelser etter konvensjonen. Manglende oppfyllelse av opplysningsplikten kan føre til at det treffes tiltak i samsvar med nasjonal lovgivning, men disse må tilsvare tiltak som anvendes i liknende nasjonale situasjoner. Søknader eller andre dokumenter som forelegges en stats myndigheter, institusjoner eller domstoler, kan ikke avvises med den begrunnelse at de er skrevet på en annen stats offisielle språk.

Artikkel 61 – vern av personopplysninger: Det følger av bestemmelsen at personopplysninger mottatt i henhold til konvensjonen, skal gis samme vern som er tilgjengelig for tilsvarende opplysninger etter mottakerstatens nasjonale lovgivning. Personopplysningene skal utelukkende brukes til formålene i konvensjonen (prinsippet om formålsbegrensning) og i samsvar med nasjonal lovgivning i mottakerstaten. Dersom en av statene ønsker å bruke eller framlegge slike opplysninger for andre formål, kreves et skriftlig forhåndssamtykke av de kompetente myndighetene eller kompetente institusjonene i samsvar med nasjonal lovgivning i den staten som overførte opplysningene. Slik bruk er underlagt eventuelle begrensninger som er fastsatt av den kompetente myndigheten eller institusjonen. Overføring av personopplysninger skal skje i samsvar med den overførende statens regler om internasjonal overføring av personopplysninger. EUs personvernforordning (GDPR) stiller formelle krav til såkalt overføringsgrunnlag når personopplysninger skal sendes til stater utenfor EØS, for å sikre at personvernet blir ivaretatt også i den staten som mottar opplysningene. Etter Storbritannias uttreden av EU/EØS, har Europakommisjonen vedtatt en såkalt adekvansbeslutning, som betyr at Storbritannia fortsatt er å anse som et sikkert tredjeland for overføring av personopplysninger.

Artikkel 62 – taushetsplikt: Bestemmelsen gir regler om at opplysninger som er overført i henhold til konvensjonen, skal være underlagt taushetsplikt og gis samme vern som er tilgjengelig for tilsvarende opplysninger etter nasjonal lovgivning i mottakerstaten, med mindre staten som ga opplysningene, gir sitt samtykke til utlevering av disse opplysningene i samsvar med nasjonal lovgivning. Alle opplysninger som er underlagt taushetsplikt og mottatt på grunnlag av konvensjonen, skal utelukkende bli brukt i samsvar med konvensjonens formål og i samsvar med nasjonal lovgivning i mottakerstaten. Dersom en av statene ønsker å bruke eller framlegge slike opplysninger for andre formål, kreves et skriftlig forhåndssamtykke av de kompetente myndighetene eller kompetente institusjonene i samsvar med nasjonal lovgivning i den staten som overførte opplysningene. Slik bruk er underlagt eventuelle begrensninger som er fastsatt av den kompetente myndigheten eller institusjonen.

Artikkel 63 – databehandling: Det følger av bestemmelsen at statene gradvis skal benytte ny teknologi for utveksling, tilgang og behandling av de opplysningene som kreves for å anvende konvensjonen. Den enkelte staten skal være ansvarlig for å forvalte en egen del av ethvert system for elektronisk utveksling av informasjon. Et elektronisk dokument sendt eller utstedt av en kompetent myndighet eller institusjon i samsvar med konvensjonen, kan ikke avvises av en kompetent myndighet eller institusjon i en annen stat med den begrunnelse at det ble mottatt elektronisk, så snart institusjonen som skal motta dokumentet har erklært at elektroniske dokumenter kan mottas. Et elektronisk dokument skal anses som gyldig dersom det er registrert i et datasystem som inneholder nødvendige sikkerhetstiltak for å forhindre enhver endring, utlevering eller uautorisert tilgang til dokumentet.

Artikkel 64 – fritak: Bestemmelsen i nr. 1 gjelder tilfeller der fritak for eller reduksjon av avgifter, stempelavgifter, rettsgebyrer eller registreringsavgifter er fastsatt i en stats lovgivning for bekreftelser eller dokumenter som kreves framlagt i henhold til lovgivningen i den staten. Det følger av bestemmelsen at slike avgiftsfritak eller avgiftsreduksjoner skal utvides til også å omfatte tilsvarende bekreftelser eller dokumenter som kreves framlagt i henhold til en annen stats lovgivning eller i henhold til denne konvensjonen. I nr. 2 fastslås det at erklæringer, dokumenter og bekreftelser av enhver art som kreves framlagt i henhold til konvensjonen, skal være fritatt for legalisering foretatt av diplomatiske eller konsulære myndigheter.

Artikkel 65 – krav, erklæringer, klager eller anker: Bestemmelsen likestiller framsettelse av krav mv. innen en bestemt frist etter en stats lovgivning for en myndighet, institusjon eller domstol i denne staten med tilsvarende framsettelse innen samme frist i en annen stat. Når krav mv. ikke er framsatt for rett myndighet, skal mottakeren umiddelbart oversende kravet mv. til den kompetente myndigheten, institusjonen eller domsmyndigheten i den andre staten. Slike krav, erklæringer, klager eller anker skal anses framsatt på den datoen de ble framsatt i den andre staten.

Artikkel 66 – medisinske undersøkelser: Bestemmelsen angir at undersøkelser som skal foretas i henhold til en stats lovgivning, etter anmodning fra den kompetente institusjonen, kan utføres i en annen stat av institusjonen på den stønadsberettigedes oppholds- eller bosted, på vilkårene fastsatt i gjennomføringsdelen, eller som avtalt mellom de berørte statene. Slike undersøkelser skal da anses å være utført i den kompetente staten.

Artikkel 67 – innkreving av avgifter og tilbakekreving av ytelser: Bestemmelsen i nr. 1 innebærer at innkreving av skyldige avgifter til en stat og tilbakekreving av ytelser som er uriktig utbetalt i en stat, kan foretas i en annen stat etter de framgangsmåtene og med de garantiene og fordelene som gjelder i tilsvarende tilfeller i sistnevnte stat. Bestemmelsen i nr. 2 gir regler om at rettskraftige avgjørelser truffet av rettsmyndigheter og forvaltningsmyndigheter om innkreving av avgifter, renter og andre omkostninger eller om tilbakekreving av uriktig utbetalte ytelser etter en stats lovgivning, skal anerkjennes og fullbyrdes på anmodning fra den kompetente institusjonen i en annen stat innenfor de rammene og etter de lovfestede og eventuelle andre framgangsmåtene som gjelder for tilsvarende avgjørelser i den staten. Slike avgjørelser skal erklæres rettskraftige i den staten, i den utstrekning det kreves etter dens lovgivning og etter eventuelle andre framgangsmåter

der. Bestemmelsen i nr. 3 angir at fordringer som en stats institusjon har i en annen stat ved inndriving, konkurs eller akkord, skal ha samme fortrinnsrett som tilsvarende fordringer ville hatt etter sistnevnte stats lovgivning. I nr. 4 angis det at bestemmelser om gjennomføringen av denne artikkelen, herunder refusjon av utgifter, skal fastsettes i gjennomføringsdelen eller eventuelt ved avtaler mellom statene.

Artikkel 68 – institusjoners rettigheter: Bestemmelsen gir regler for eventuelle krav fra institusjonen som har ansvar for å gi ytelser, overfor en erstatningsansvarlig tredjepart i tilfeller der en person mottar ytelser etter en stats lovgivning for en skade som skyldes forhold inntruffet i en annen stat. Det er blant annet regler om at når denne institusjonen etter lovgivningen der trer inn i ytelsesmottakerens krav eller har et selvstendig krav overfor en tredjepart, skal hver stat anerkjenne henholdsvis denne inntreden eller dette kravet. Det er også regler for eventuelle krav overfor en erstatningsansvarlig tredjepart i de tilfellene der to eller flere stater i samsvar med artikkel 36 har inngått en avtale om å gi avkall på refusjon, eller når refusjonen ikke avhenger av det faktiske ytelsesbeløpet.

Artikkel 69 – anvendelse av lovgivning: Bestemmelsen viser til spesielle regler fastsatt i vedlegg 7 for gjennomføring av lovgivningen i en bestemt stat.

Artikkel 70 – opprettelsen av og funksjonen til den blendede administrative komiteen: De kompetente myndighetene i statene skal opprette denne komitéen, som skal bestå av representanter fra hver av statene. Norge vil være representert på departementsnivå. Ledervervet skal deles mellom Storbritannia og en av EØS/EFTA-statene på omgang. Bestemmelsen gir en oversikt over hvilke oppgaver komitéen kan utføre, blant annet å kontrollere og evaluere fortolkningen, gjennomføringen og anvendelsen av konvensjonen og i denne forbindelse gi rekommandasjoner, være forum for informasjonsutveksling og diskutere beste praksis og tekniske spørsmål. Komiteen skal også utgjøre et forum for konfliktløsning i samsvar med artikkel 71 nr. 3 og 4, og treffe beslutninger med hensyn til alle saker der konvensjonen bestemmer det. Komiteen handler ved konsensus. Bestemmelsen angir videre regler for organisering av møtene.

Artikkel 71 – konfliktløsning: Bestemmelsen gir nærmere anvisning på hvordan tvister angående konvensjonen skal løses og pålegger de berørte statene å gjøre alle rimelige forsøk på å løse tvister om konvensjonen mellom seg. Dersom tvisten likevel ikke blir løst, skal den blendede administrative komitéen diskutere saken for få løst den. Komiteen skal undersøke alle muligheter for å sikre at konvensjonen virker tilfredsstillende. Dersom tvisten fortsatt ikke er løst, skal den etter anmodning fra en av de berørte statene, henvises til en voldgiftsrett. Bestemmelsen gir nærmere regler for opprettelsen av og prosedyrene for en voldgiftsrett, herunder at avgjørelsen i en sak skjer ved flertallsvotering og at beslutningen er bindende for de berørte statene.

Artikkel 72 – vedlegg: Vedleggene, inkludert tilleggene, skal utgjøre integrerte deler av konvensjonen.

4.10.2 Forskjellige bestemmelser i gjennomføringsdelen

I gjennomføringsdelen avdeling IV finner vi de finansielle bestemmelsene. Avdelingen er delt i to kapitler. I kapittel 2 finnes bestemmelser om tilbakekreving av uriktig utbetalte ytelser, innkreving av midlertidige utbetalinger og avgifter, motregning og bistand ved innkreving. Kapittel 1 omtales ovenfor i punkt 4.4.2.

Kapittel 2 avsnitt 1 omhandler prinsipper.

Artikkel 54 – felles bestemmelser: Bestemmelsen inneholder en generell regel om at innkreving hvis mulig skal skje gjennom motregning, enten mellom institusjonene eller i forhold til berørte fysiske eller juridiske personer. Dersom en fordring helt eller delvis ikke lar seg innkreve ved en slik motregning, skal det resterende beløpet innkreves i samsvar med artiklene 58 til 68 i gjennomføringsdelen.

Kapittel 2 avsnitt 2 omhandler motregning.

Artikkel 55 – urettmessige ytelser: Bestemmelsen inneholder nærmere retningslinjer for tilfeller der en stat har utbetalt uriktige ytelser til en person. I slike tilfeller kan institusjonen i denne staten, på de vilkårene og med de begrensningene som er fastlagt i dens egen lovgivning, be staten som har ansvar for utbetaling av ytelser til den berørte personen, trekke skyldige beløp fra etterbetalinger eller løpende utbetalinger til ham/henne. Dette gjelder uavhengig av hva slags ytelse det er snakk om. Den sistnevnte statens institusjon skal trekke det aktuelle beløpet fra, på de vilkårene og med de begrensningene som etter dens lovgivning gjelder for denne typen motregning, som om den selv hadde utbetalt for mye. Beløpet som er trukket fra, skal overføres til institusjonen som har utbetalt det uriktige beløpet. For pensjoner kan eventuelle feilutbetalte ytelser fra en stat trekkes i en eventuell etterbetaling fra en annen stat. Har en person mottatt urettmessig sosialhjelp, kan også dette danne grunnlag for oppgjør mellom stater/myndigheter etter denne bestemmelsen.

Artikkel 56 – midlertidig utbetalte kontantytelser eller avgifter: Bestemmelsen regulerer oppgjør mellom statene i tilfeller der man midlertidig har utpekt en lovvalgsstat og midlertidig har utbetalt ytelser i påvente av at statene har kommet til enighet. I slike tilfeller skal den staten som har utbetalt midlertidige ytelser sende en oversikt over beløpene til den kompetente institusjonen. Den kompetente institusjonen skal deretter gjøre fradrag for dette i etterbetalingen til mottakeren og overføre beløpet til institusjonen som har besørget den midlertidige utbetalingen. Dersom det ikke foreligger etterbetalinger, eller den er lavere enn kravet, skal beløpet trekkes i løpende utbetalinger og overføres staten som har utbetalt midlertidig.

Videre skal en institusjon som på midlertidig basis har mottatt avgifter, ikke refundere disse før den har bragt på det rene hvilke beløp den kompetente institusjonen har rett til etter artikkel 6 i gjennomføringsdelen. Den kompetente institusjonen kan, innen tre måneder, anmode om overføring av det beløpet den institusjonen som har krevd inn avgifter midlertidig har mottatt. Dersom beløpet som er krevd inn midlertidig, er høyere enn det beløpet den kompetente institusjonen kan kreve inn, skal differansen refunderes den berørte personen.

Artikkel 57 – kostnader forbundet med motregning: Det følger av bestemmelsen at kostnader ikke skal dekkes når gjelden kreves inn ved motregning som omhandlet i artiklene 55 og 56 i gjennomføringsdelen.

Avsnitt 3 omhandler innkreving.

Artikkel 58 – definisjoner og felles bestemmelser: Bestemmelsen inneholder egne definisjoner til bruk for dette avsnittet. Følgende uttrykk er definert: fordring, anmodende part og anmodet part. Videre finnes det noen felles bestemmelser for avsnittet, der det framgår at kommunikasjonen i innkrevingssaker skal være mellom utpekte institusjoner. Til slutt er det overlatt til den blandede administrative komitéen å fastsette praktiske gjennomføringstiltak og minstetterskel for beløp som kan anmodes innkrevd.

Artikkel 59 – anmodninger om opplysninger: Det følger av bestemmelsen at den anmodede parten skal legge fram alle opplysninger som kan være nyttige for den anmodende parten når den skal kreve inn en fordring. Videre inneholder bestemmelsen detaljer om framgangsmåte og form for slike anmodninger. Bestemmelsen inneholder i tillegg en oversikt over tilfeller der den anmodede parten ikke skal ha plikt til å legge fram opplysninger. Dette gjelder tilfeller der parten ikke ville vært i stand til å innhente opplysningene ved innkreving av tilsvarende fordringer i sin egen stat, der det vil røpe forretningshemmeligheter mv. eller der det kan gå ut over sikkerheten eller være i strid med den offentlige orden i staten om opplysningene ble utlevert.

Artikkel 60 – melding: Bestemmelsen inneholder retningslinjer for den anmodede partens ansvar for å underrette den anmodende parten om dokumenter og beslutninger som gjelder en fordring og/eller innkreving av denne. Videre inneholder bestemmelsen detaljer om framgangsmåte og form for slike anmodninger. Den anmodede parten skal underrette den anmodende parten om tiltak som er truffet i forbindelse med anmodningen om melding, og om datoen da beslutningen/dokumentet ble oversendt til mottakeren.

Artikkel 61 – anmodning om innkreving: Det følger av bestemmelsen at det med en anmodning om innkreving skal følge en offisiell eller bekreftet kopi av dokumentet som hjemler håndheving. Videre skal det angis i hvilke tilfeller den anmodende parten kan be om innkreving, samt hva selve anmodningen skal angi. Det understrekes også at den anmodende parten skal oversende den anmodede parten alle relevante opplysninger i saken så snart den får kjennskap til dem.

Artikkel 62 – dokument som hjemler håndheving av innkrevingen: Det følger av bestemmelsen at dokumentet som hjemler innkrevingen skal anerkjennes direkte av den anmodende parten og automatisk behandles som et dokument som hjemler håndheving av en fordring. Dokumentet kan videre godtas som, anerkjennes som, suppleres med eller skiftes ut med et dokument som gir rett til håndheving i den anmodede stat. Dette skal fortrinnsvis skje innen tre måneder. Dersom det oppstår tvist i tilknytning til fordringen og/eller dokumentet som hjemler håndheving, kommer artikkel 64 i gjennomføringsdelen til anvendelse.

Artikkel 63 – betalingsordninger og frister: det følger av bestemmelsen at fordringer skal innkreves i valutaen til den anmodede stat, og at den anmodede parten skal overføre hele

det innkrevde beløpet til den anmodende parten. Den anmodede parten kan, gitt at lovgivningen tillater det og etter samtykke fra den anmodende parten, gi debitor en betalingsfrist eller tillate nedbetaling i rater. Dersom den anmodede parten krever rente som følge av denne betalingsfristen, skal også rentene overføres til den anmodende parten. Det kan kreves morarenter fra den dagen dokumentet som hjemler håndheving er direkte anerkjent i samsvar med artikkel 62 i gjennomføringsdelen.

Artikkel 64 – innsigelse mot fordringen eller dokumentet som hjemler håndheving av innkreving av fordringen og innsigelse mot håndhevingstiltak: Bestemmelsen regulerer innsigelser mot fordringen fra den berørte parten. Den berørte parten kan bringe saken inn for rette myndigheter i den anmodende staten i samsvar med denne statens lovgivning. Innkrevingsprosessen blir stilt i bero, i påvente av en avgjørelse i saken. Dersom lovgivningen tillater det, kan den anmodende parten likevel be den anmodede parten kreve inn en bestridt fordring. Dersom debitor vinner fram med sin klage, skal imidlertid innkrevde beløp tilbakebetales.

Artikkel 65 – begrensning av bistand: Det følger av bestemmelsen at den anmodede parten ikke skal ha plikt til å gi bistand som omhandlet i artikkel 61 i gjennomføringsdelen, hvis dette på grunn av debtors situasjon kan skape alvorlige økonomiske eller sosiale vansker i den anmodede staten. Videre er det ikke plikt til å gi bistand etter artikkel 59 i gjennomføringsdelen, dersom den opprinnelige anmodningen gjelder fordringer som er mer enn fem år gamle. Fristen løper fra det tidspunktet det er fastslått at fordringen hjemler håndheving og dette ikke lenger kan bestrides.

Artikkel 66 – foreldelsesfrist: Bestemmelsen gir anvisning på hvordan spørsmål om foreldelse avgjøres. Slike spørsmål kan avgjøres på grunnlag av lovgivning i den anmodende staten, i den grad den vedrører dokumentet som hjemler håndheving. Videre kan det avgjøres på grunnlag av lovgivning i den anmodede staten, i den grad den vedrører håndhevingstiltak i den anmodede staten. Videre inneholder bestemmelsen regler for tidspunktet som foreldelsesfristen etter lovgivningen i den anmodede staten skal løpe fra. Dette er som hovedregel tidspunktet for direkte anerkjennelse eller tidspunktet for godtakelse, anerkjennelse, supplerings eller utskiftning i samsvar med artikkel 62 i gjennomføringsdelen.

Artikkel 67 – forebyggende tiltak: Det følger av bestemmelsen at den anmodede parten, etter en begrunnet anmodning fra den anmodende parten, skal treffe forebyggende tiltak for å sikre innkrevingen av en fordring, i den grad denne statens lovgivning tillater det. Ved anvendelse av denne bestemmelsen skal bestemmelsene i artiklene 61, 62 64 og 65 få tilsvarende anvendelse.

Artikkel 68 – kostnader forbundet med innkreving: Det følger av bestemmelsen at den anmodede parten beholder alle kostnader påløpt i forbindelse med innkrevingen i samsvar med sin stats lovgiving for tilsvarende fordringer. Videre skal gjensidig bistand som hovedregel være vederlagsfri. Den anmodende staten skal fortsatt være ansvarlig for kostnader og tap som oppstår som følge av ubegrunnede tiltak hva angår fordringenes berettigelse eller gyldigheten av dokumentet som er utferdiget av den anmodende parten.

Artikkel 69 – medisinsk undersøkelse og administrativ kontroll: Bestemmelsen inneholder retningslinjer for gjennomføring av medisinske undersøkelser i tilfelle den som mottar eller søker om ytelse bor eller oppholder seg i en annen stat. I slike tilfeller kan den medisinske undersøkelsen gjennomføres av institusjonen i bosteds-/oppholdsstaten. Mottakeren kan også bli bedt om å reise til staten som utbetaler ytelsene, dersom institusjonen i denne staten ønsker det og det er medisinsk forsvarlig. Videre inneholder bestemmelsen retningslinjer for administrative kontroller i tilsvarende tilfeller. Slik administrativ kontroll skal i utgangspunktet gjennomføres av institusjonen i bostedsstaten, men også her kan utbetalingsstaten kreve at mottakeren reiser dit for kontroll. Det er gjort et unntak fra prinsippet om vederlagsfri administrativ bistand i artikkel 60 nr. 3, slik at staten som har bedt om at undersøkelser gjennomføres, skal refundere bostedsstatens institusjon de faktiske utgiftene til dette.

Artikkel 70 – melding: Det følger av bestemmelsen at statene skal underrette og holde Den blandede administrative komitéen oppdatert om detaljene om organisasjoner og enheter som er definert i artikkel 1 og om institusjoner som er omhandlet i gjennomføringsdelen. Videre følger det at organisasjonen skal ha en elektronisk identitet, det vil si en identifikasjonskode, og en elektronisk adresse. Det er tillagt den blandede administrative komitéen å bestemme på hvilken måte og i hvilket format slik underretting skal gis.

Artikkel 71 – omregning av valuta: Det følger av bestemmelsen at vekslingskursen mellom valutaer skal være den referansekursen som publiseres av en finansinstitusjon utpekt av den blandede administrative komitéen. Komitéen skal bestemme hvilken dato som skal gjelde for fastsettelsen av vekslingskursen.

Artiklene 72 og 73 i gjennomføringsdelen er omtalt under punkt 4.11.2.

4.11 Overgangs- og sluttbestemmelser

4.11.1 Overgangs- og sluttbestemmelser i hoveddelen

Artikkel 73 – autentisk tekst og depositar: Det framgår av bestemmelsen at konvensjonen er inngått kun i en engelsk originaltekst. Ved tolkningstvil er det således den engelske teksten som skal ligge til grunn og ikke den uoffisielle norske oversettelsen. Videre er det avtalt at Norge skal være depositar for konvensjonen.

Artikkel 74 – ikrafttredelse: Bestemmelsen regulerer ikrafttredelse av konvensjonen. Statene skal notisere depositaren når deres interne prosedyrer og krav for ikrafttredelse er gjennomført. Ettersom statene har noe ulike interne prosedyrer, legger bestemmelsen opp til at ikrafttredelse kan skje trinnvis. Når depositaren har mottatt notifikasjon fra minst én EØS/EFTA-stat og Storbritannia, trer konvensjonen i kraft for de statene som har notisert depositaren, den første dagen i måneden etter den siste notifikasjonen ble mottatt. For de statene som notiserer etter dette tidspunktet, trer konvensjonen i kraft den første dagen i måneden etter den datoen da depositaren mottok notifikasjonen.

Artikkel 75 – oppsigelse og opphør: Det framgår av bestemmelsen at hver stat kan si opp konvensjonen ved skriftlig notifisering til depositar. Oppsigelsen trer i kraft 12 måneder

etter den dagen da notifisering er mottatt av depositar, med mindre statene blir enige om noe annet. Dersom Storbritannia sier opp konvensjonen, opphører konvensjonen å gjelde for alle parter. I et slikt tilfelle ville trygdekoordineringen mellom Island, Liechtenstein og Norge gått etter forordning 883/2004, som nå.

Artikkel 76 – regulering av forholdet etter opphør eller oppsigelse: Bestemmelsen regulerer tilfellet der konvensjonen opphører, eller en stat sier opp konvensjonen, og enkeltpersoner blir berørt av dette. I slike tilfeller skal rettigheter til kontantytelser som er opptjent etter bestemmelsene i konvensjonen bestå, dersom vedkommende enten mottar ytelser, har framsatt krav om ytelser og ville hatt rett til ytelser eller den eneste grunnen til at de ikke har rett til å motta slike ytelser er at de ikke har framsatt et krav om ytelser. Forut for utløpet av en slik 12-måneders periode som nevnt i artikkel 75, skal statene begynne diskusjoner om hensiktsmessige overgangsbestemmelser for å beskytte personer som blir berørt av en stats oppsigelse eller opphør av konvensjonen.

Artikkel 77 – overgangsbestemmelser: Artikkelen gir nærmere overgangsregler i forbindelse med ikrafttredelse. Det følger blant annet av bestemmelsen at det ikke kan gis rett til ytelser etter konvensjonen før ikrafttredelse. Perioder med opptjening forut for konvensjonens ikrafttredelse skal likevel tas hensyn til ved vurdering av rett etter konvensjonen. Konvensjonen kommer ikke til anvendelse og gir ikke rettigheter dersom det før ikrafttredelse er gitt en engangsutbetaling. Videre følger det at dersom det er tatt en beslutning om lovvalg for en person forut for ikrafttredelsen, skal dette fortsette å gjelde etter ikrafttredelsen, selv om lovvalget etter konvensjonen ville vært et annet. Dette gjelder så lenge vedkommendes situasjon ikke endres. Personen kan imidlertid be om at lovvalget endres etter bestemmelsene om lovvalg i denne konvensjonen del II.

Artikkel 78 – forholdet til allerede eksisterende trygdekoordineringsavtaler: Bestemmelsen regulerer forholdet til den bilaterale trygdekoordineringsavtalen med sykehjelpsprotokoll mellom Storbritannia og Norge, og den bilaterale trygdeavtalen samt den bilaterale helsetjenesteavtalen mellom Storbritannia og Island. Bestemmelsen må leses i sammenheng med artikkel 7 om forholdet til andre avtaler.

Disse to avtalene skal, fra ikrafttredelse av den nye konvensjonen, opphøre for England, Skottland, Wales og Nord-Irland. For Norges del innebærer dette at dagens bilaterale avtale fortsatt vil komme til anvendelse i forholdet mellom Norge, inkludert Svalbard, og øyene Jersey og Man. Bakgrunnen for denne løsningen er innenrikspolitiske hensyn i Storbritannia. Videre skal den bilaterale avtalen fortsatt anvendes for kontantytelser mv. som er tilstått før konvensjonen trer i kraft, for ethvert krav om ytelser mv. som er framsatt, men ikke avgjort ved ikrafttredelsen, og ethvert krav om ytelser mv. som er framsatt etter at konvensjonen trådte i kraft, men som gjelder rett til ytelser før ikrafttredelsen.

4.11.2 Overgangs- og sluttbestemmelser i gjennomføringsdelen

Artikkel 72 – gjennomføringsbestemmelser: Det følger av bestemmelsen at den blandede administrative komitéen kan vedta ytterligere retningslinjer om gjennomføring av konvensjonen, inkludert gjennomføringsdelen.

Artikkel 73 – overgangsbestemmelser om skjemaer og dokumenter: Det følger av bestemmelsen at skjemaer og dokumenter som er utstedt før ikrafttredelsen av konvensjonen, skal være gyldige også for gjennomføringen av denne konvensjonen i en midlertidig periode. Varigheten av denne perioden fastsettes av den blandede administrative komitéen. Dersom det er hensiktsmessig, skal institusjonene fortsette å anvende disse skjemaene og dokumentene etter konvensjonens ikrafttredelse. Skjemaer og dokumenter utstedt før konvensjonens ikrafttredelse og i den midlertidige perioden, skal være gyldig til utløpsdatoen eller til de blir trukket tilbake.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

5.1 Overordnet om de økonomiske og administrative konsekvensene

Beregningene legger til grunn at vi i dag har to trygdeavtaler som kommer til anvendelse mellom Norge og Storbritannia. For det første anvendes separasjonsavtalen for den personkretsen som har benyttet seg av den frie bevegeligheten før 31. desember 2020, og i tillegg kommer den bilaterale avtalen med sykehjelpsprotokoll til anvendelse for personer som beveger seg mellom statene etter 31. desember 2020. Det legges også til grunn at separasjonsavtalen gradvis vil fases ut.

Det er så langt mulig tatt hensyn til likheter og ulikheter i dagens trygdeavtaler med Storbritannia sett i forhold til den nye konvensjonen. Dette gjelder både de materielle virkeområdene, de personelle virkeområdene og de geografiske virkeområdene, se punktene 2.2, 2.4 og 3.

Tabell 5.1 Det er anslått en samlet økning på om lag 3 millioner kroner (helårsvirkning) på stønadsbudsjettet som følge av den nye konvensjonen. Helsetjenester er ikke inkludert i disse anslagene, jf. omtale under punkt 5.2.2. Anslagene er usikre, ettersom det er krevende å vurdere konkret hvilke tilfeller som kan bli berørt av endringene, og Arbeids- og velferdsdirektoratet har heller ikke et fullgodt tallgrunnlag å ta utgangspunkt i. For de fleste ytelsene vurderes det at den nye konvensjonen vil ha tilnærmet ingen konsekvenser sammenlignet med dagens regler. Økningen på 3 millioner er i hovedsak anslått å komme på områdene sykepenges og foreldrepenger, se tabell 5.1. De økonomiske konsekvensene av forslaget dekkes innenfor de respektive departementenes gjeldende budsjetttrammer. Økonomiske konsekvenser av ny konvensjon om trygd med Storbritannia, sammenlignet med gjeldende regler (beløp i 2024-kroner). Millioner kroner.

Ytelse	2024	2025	Helårsvirkning
Sykepenges	2,6	2,6	2,6
Uføretrygd	0,0	0,0	0,0

Alderspensjon	0,0	0,0	0,0
Etterlatteytelser	0,0	0,0	0,0
Foreldrepenger	0,3	0,6	0,6
Stønad ved gravferd	0,0	0,0	0,0
Ytelser ved arbeidsløshet	0,0	0,0	0,0
Arbeidsavklaringspenger	0,0	0,0	0,0
Hjelpemidler	0,0	0,0	0,0
Pleie-, opplærings- og omsorgspenger	0,0	0,0	0,0
Grunnstønad	0,0	0,0	-0,2
Hjelpestønad	0,0	0,0	-0,2
SUM	2,9	3,2	2,8

Pleie-, opplærings- og omsorgspenger samt grunn- og hjelpestønad omfattes ikke av den nye konvensjonen, men er tatt med i tabell 5.1 fordi disse ordningene er omfattet av separasjonsavtalen. Den nye konvensjonen innebærer dermed en endring for disse ordningene.

En ny konvensjon vil medføre administrative konsekvenser i form av nye rundskriv, rutineendringer, opplæring, informasjon med videre. Det er ikke avklart i hvilken grad man kan bygge på gjeldende E-blanketter og elektroniske systemer (EESSI), som eies av EU-kommisjonen og som er tilpasset forordning 883/2004, men Arbeids- og velferdsdirektoratet har lagt til grunn for sine anslag at dette systemet kan benyttes. Dersom EESSI ikke kan benyttes, anslår Arbeids- og velferdsdirektoratet at det vil påløpe anslagsvis 1,5 til 2 millioner kroner i varige årlige ekstrakostnader i forbindelse med behandling av saker og utveksling av papirblanketter.

Det er videre behov for endringer i noen av Arbeids- og velferdsetatens IKT-systemer. Administrative konsekvenser knyttet til systemutvikling vil være nødvendig for uføretrygd og pensjoner, og er på svært usikkert grunnlag anslått til om lag 10 millioner kroner. I tillegg anslås om lag 2 millioner kroner i varige drifts- og forvaltningskostnader.

5.2 Ytelser ved sykdom, samt ytelser til mor ved svangerskap og fødsel og de tilsvarende ytelser til far

5.2.1 Kontantytelser (sykepenger, arbeidsavklaringspenger, foreldrepenger)

For sykepenger, arbeidsavklaringspenger og foreldrepenger får ikke konvensjonen administrative konsekvenser ut over det som er felles for alle ytelser, se 5.1.

For sykepenger anslås den nye konvensjonen vil gi en merutgift på om lag 2,6 millioner kroner (helårseffekt), se tabell 5.1.

For arbeidsavklaringspenger anslås de økonomiske kostnadene å være ubetydelige

Foreldrepenger er bare i begrenset grad omfattet av den bilaterale avtalen, se punkt 2.4, og den nye konvensjonen antas å gi en merutgift på om lag 0,6 millioner kroner (helårseffekt), se tabell 5.1.

5.2.2 Naturalytelser (helsetjenester)

For hjelpemidler anslås de administrative og økonomiske konsekvensene å være ubetydelige, se tabell 5.1.

Når det gjelder rettigheter til helsetjenester, er det materielle virkeområdet for konvensjonen i hovedsak det samme som etter separasjonsavtalen, men en utvidelse i forhold til sykehjelpsprotokollen. Personkretsen for konvensjonen er videre enn personkretsen etter separasjonsavtalen og sykehjelpsprotokollen, siden den gjelder for personer som har trygdetilknytning til en av statene, uavhengig av statsborgerskap. Det kan dermed være flere medlemmer i folketrygden som vil få rettigheter til helsetjenester i Storbritannia, som ikke har slike rettigheter etter separasjonsavtalen eller sykehjelpsprotokollen. Det kan også være flere personer med bostedstilknytning til Storbritannia som ikke er britiske borgere, som vil få rettigheter til helsetjenester i Norge. Den grensekryssende aktiviteten mellom statene i form av antall personbevegelser per år, gir i seg selv ingen indikasjoner på hvor mange som får behov for helsehjelp¹. Det er derfor ikke mulig å tallfeste hva en utvidet personkrets vil kunne innebære når det gjelder potensielle utgifter til helsetjenester.

Bakgrunnen for at det ikke lar seg gjøre å gi konkrete anslag over økonomiske konsekvenser av konvensjonen, har sammenheng med at det etter sykehjelpsprotokollen, separasjonsavtalen og EØS-avtalens trygdeforordning i hovedsak har vært praktisert refusjonsavkall mellom Norge og Storbritannia. Man har derfor ikke oversikt over faktiske kostnader til helsetjenester som påløper etter disse avtalene og estimerer å beregne fremtidige kostnader ut fra. Det antas imidlertid å være relativt små kostnader, som vi fremover kan få mer kunnskap om når vi får et sammenligningsgrunnlag.

I hvilken grad utstedelse av rettighetsdokumenter, håndtering av refusjonsoppgjør mv. vil føre til manuelt merarbeid for Helfo, avhenger av hvordan utveksling av informasjon kan skje i praksis. Som nevnt under punkt 5.1, er det ikke avklart i hvilken grad man kan bygge på gjeldende E-blanketter og elektroniske systemer (EESSI). Anvendelsen av konvensjonen forutsetter i praksis at det må foretas enkelte tilpasninger endringer i Helfos saksbehandlingsløsninger. De økonomiske og administrative konsekvensene knyttet til dette vil være avhengige av hvor store tilpasninger som må gjøres. Dersom EUs systemer ikke lenger kan benyttes, vil det kunne påløpe ekstrautgifter i forbindelse med manuell saksbehandling. Disse antas å være små hvis de skulle påløpe, og vil bli fulgt opp i de ordinære budsjettprosesser ved behov. Også på Helfos områder må det utarbeides nye

¹ Britiske tall for «long-term migration flows» i perioden 2017–2019 basert på flyvninger mellom landene.

rundskriv, foretas rutineendringer, gis opplæring og legges ut informasjon på helsenorge.no mv.

5.2.3 Ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom

For yrkesskadeområdet anslås de økonomiske og administrative kostnadene å være ubetydelige. Det anslås at det årlig behandles mellom sju og femten saker etter trygdeavtalene med Storbritannia.

5.3 Gravferdshjelp

For gravferdshjelp anslås de administrative og økonomiske konsekvensene å være ubetydelige, se tabell 5.1.

5.4 Ytelser ved uførhet

For ytelser ved uførhet anslås konsekvensen ikke å ha økonomiske konsekvenser av betydning, se tabell 5.1. For administrative konsekvenser, se punkt 5.6.

5.5 Alderspensjon og etterlattepensjon

Konvensjonen vil medføre behov for endringer i systemløsningene, herunder brevløsningene. Kostnadene knyttet til systemutvikling er på svært usikkert grunnlag estimert til om lag 10 millioner kroner, disse utgiftene omfatter også nødvendige endringer i systemløsningen for uføretrygd. I tillegg estimeres varige drifts- og forvaltningskostnader til om lag 2 millioner kroner per år.

For alderspensjon og etterlatteytelsene anslås konsekvensen ikke å ha økonomiske konsekvenser av betydning, se tabell 5.1.

5.6 Ytelser ved arbeidsløshet

For ytelser ved arbeidsløshet anslås de administrative og økonomiske konsekvensene å være ubetydelige, se tabell 5.1.

6 Gjennomføring av konvensjonen i norsk rett

Departementet foreslår at konvensjonen blir gjennomført i norsk rett ved lov. Ved lov 25. november 2022 nr. 86 ble andre multilaterale folkerettslige avtaler enn EØS-avtalens trygderegler gjennomført i folketrygdloven § 1-3 b. Dette var foranlediget av at Trygdekoordineringsutvalget i NOU 2021: 8, blant annet, foreslo endret gjennomføring av folkerettslige avtaler med betydning for trygdekoordinering. Utvalget mente det måtte bli klarere angitt i lov at de aktuelle avtalene har forrang framfor den øvrige trygdelovgivningen. Nærmere omtale av den konkrete oppfølgingen av utvalgets forslag er gitt i Prop. 71 L (2021–2022) og Innst. 33 L (2022–2023).

Reglene om trygdekoordinering i separasjonsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia, samt trianguleringsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og EU, er allerede gjennomført i folketrygdloven § 1-3 b første ledd bokstavene c og d. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig at den nye konvensjonen blir gjennomført i den samme bestemmelsen ved at det tas inn en ny bokstav e i første ledd. Dette bygger på den systematikken Stortinget vedtok i oppfølgingen av Trygdekoordineringsutvalgets forslag. Det vises til vedlagte utkast til lovendring.

En rekke særlover på trygdeområdet og flere helselover ble også endret ved lov 25. november 2022 nr. 86. De aktuelle lovene ble supplert med en henvisning til multilaterale folkerettslige avtaler som var gjennomført i folketrygdloven § 1-3 b.

Dette gjelder følgende lover:

- Lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs, se § 26
- Lov om Statens pensjonskasse, se § 46
- Fiskerpensjonsloven, se § 30
- Sykepleierpensjonsloven, se § 37
- Tannhelsetjenesteloven, se § 1-8
- Spesialisthelsetjenesteloven, se § 1-3
- Pasient- og brukerrettighetsloven, se § 1-4
- Helse- og omsorgstjenesteloven, se § 1-3
- Skipsarbeidsloven, se § 4-9

Når konvensjonen føyes til rekken av avtaler som blir gjennomført i folketrygdloven § 1-3 b første ledd, skal de ovennevnte lovene fravikes i den utstrekning det er nødvendig for å overholde forpliktelsene som følger av konvensjonen.

Konvensjonen gjelder ikke for familieytelser, og den får dermed ikke betydning for ytelsene etter kontantstøtteleven eller barnetrygdloven. Det anses ikke å være behov for å foreslå endringer i de respektive lovenes bestemmelser om forholdet til internasjonal trygdekoordinering, selv om de viser til folketrygdloven § 1-3 b. Dette skyldes at det følger av konvensjonen selv at den ikke gjelder for de aktuelle ytelsene.

Det tas sikte på at konvensjonen blir gjennomført så raskt som mulig etter at Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26 andre ledd er innhentet.

7 Avgift i situasjoner som omfattes av konvensjonen

Folketrygdloven § 23-4 a inneholder regulering av plikten til å betale avgifter når personer er omfattet av norsk trygdlovgivning etter folkerettslige avtaler med betydning for trygdekoordinering. Det skal blant annet svares avgift når personer etter den aktuelle avtalens lovvalgsregler omfattes av norsk trygdlovgivning og er medlemmer i folketrygden. I tillegg skal det svares avgift når Norge er kompetent stat for utgifter til helsetjenester som ytes i en annen stat.

Konvensjonen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia forutsetter at en plikt til å betale avgifter må framgå av internretten i den statens lovgivning som kommer til anvendelse på

det aktuelle forholdet. Det følger av artikkel 19 i konvensjonen at arbeidsgivere skal svare avgift til Norge når en person omfattes av norsk trygdlovgivning og er medlem i folketrygden. Det vises til omtalen av artiklene 13 – 18 foran om lovvalgsreglene. Videre følger det av artikkel 33 at den kompetente staten for utgifter til helsetjenester, som mottakere av pensjonsytelser etter konvensjonen har rett til å motta i en annen stat, alene har kompetanse til å fastsette og innkreve avgifter i samsvar med intern rett. Det vises til omtalen av artiklene 27 – 30 om når kompetent stat er ansvarlig for å dekke slike utgifter.

Gjennomføringen av konvensjonen i norsk rett innebærer at det er behov for å fastsette en internrettslig hjemmel for avgiftsplikt i situasjoner som omfattes av konvensjonen. Departementet mener dette mest hensiktsmessig kan gjøres ved at det i bestemmelsen i § 23-4 a tredje punktum også henvises til folketrygdloven § 1-3 b første ledd bokstav e. Se den nærmere omtalen under punkt 6 foran om gjennomføring av konvensjonen i norsk rett. Det vises til vedlagte utkast med forslag til endring av § 23-4 a tredje punktum.

8 Merknader til utkast til endringer i folketrygdloven

Utkast til endring av folketrygdloven § 1-3 b første ledd ny bokstav e:

Første ledd bokstav e er ny og gjennomfører konvensjonen om trygdekoordinering mellom Island, Liechtenstein og Norge og Storbritannia og Nord-Irland i norsk rett. Bestemmelsen fastsetter at konvensjonen skal gjelde som norsk lov. Det følger da samtidig av § 1-3 b tredje ledd at folketrygdloven skal fravikes i den utstrekning det er nødvendig som følge av bestemmelsene i konvensjonen.

Konvensjonen inneholder bestemmelser om trygdekoordinering for personer når minst en av EØS/EFTA-statene på den ene siden og Storbritannia og Nord-Irland på den andre siden, er involvert, se omtalen av artikkel 4. Konvensjonen gjelder trygdekoordineringen for personer som først beveger seg mellom EU og Storbritannia etter Storbritannias uttreden., se omtalen av artikkel 7 i avsnitt 4.2.1. Fra det tidspunktet konvensjonen tar til å gjelde for Norge, opphører den bilaterale avtalen av 19. juni 1990, med senere endringer, å gjelde mellom Norge og Storbritannia. Avtalen vil imidlertid fortsatt gjelde for personer som beveger seg mellom Norge, inkludert Svalbard, og øyene Jersey og Man. Det vises til omtalen av artikkel 78 i avsnitt 4.11.1.

Det vises for øvrig til omtalen foran av de enkelte av konvensjonens bestemmelser.

Utkast til endring av folketrygdloven § 23-4 a tredje punktum

Bestemmelsen i *tredje punktum* justeres, som følge av forslaget om ny bokstav e i folketrygdloven § 1-3 b første ledd. Det er behov for at det innarbeides en internrettslig hjemmel for avgiftsplikt når personer er omfattet av norsk trygdlovgivning etter konvensjonen og er medlemmer i folketrygden. Tilsvarende gjelder for situasjonen når Norge etter konvensjonen er kompetent stat for utgifter til helsetjenester. Se for øvrig omtalen foran i punkt 7.

9 Utkast til endringer i folketrygdloven

Utkast til endringer i folketrygdloven

Forslag til ny § 1-3 første ledd bokstav e:

- e. konvensjon om trygdekoordinering mellom Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge og Det forente Kongeriket Storbritannia og Nord-Irland av [dag.måned.2023].

Forslag til endring av § 23-4 a tredje punktum

Det skal også svares avgifter for ytelser til personer som i henhold til § 1-3 b første ledd bokstav c *eller e* enten er omfattet av norsk trygdelovgivning, eller har rett til helsetjenester når Norge er kompetent stat.

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Vedlegg 1. Konvensjonen i engelsk orginaltekst